



วัดมหาวนาราม

อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

พิมพ์เป็นที่ระลึกในการทอดกฐินพระราชทาน

ของกองบิน 21 อุบลราชธานี

วันที่ 30 ตุลาคม 2530

คำอนโมทนา

(พิมพ์ครั้งที่ 1)

เนื่องด้วยพระทองแดง อุตตสนโต วัดมหาวนาราม นักศึกษาวิทยาลัยครูศาสนศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้ขออนุญาต ถิ่นกว่าแปดและออกใจความแผ่นศิลาจารึก เกี่ยวกับประวัติพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ซึ่งท่านผู้สร้างได้จารึกเป็นอักษรธรรม รวมจำนวน ๓ แผ่นด้วยกัน คือ

แผ่นที่หนึ่ง อยู่ด้านทิศตะวันออก

แผ่นที่สอง อยู่ด้านทิศตะวันตก

แผ่นที่สาม อยู่ใต้แท่นพระประธานอุโบสถหลังเก่า

เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาและผู้มีความประสงค์จะทราบประวัติพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง และประวัติความเป็นมาของวัดมหาวนาราม จึงได้อนุญาตให้ค้นคว้าและจัดพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อสะดวกแก่ผู้มีความต้องการจะทราบต่อไป ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้ถ่ายภาพจริงแกะบล็อกไว้เพื่อเป็นหลักฐาน ขอนโมทนาในความวิริยะอุตสาหะของพระทองแดง อุตตสนโต ไว้ในทันท่วงที ในการจัดเล่ม มอบให้นายสรสิทธิ์ ทองลาด และนายคณิต นามเกษ เป็นผู้ช่วยเหลือร่วมมือในการติดต่อกับโรงพิมพ์ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นเล่มเรียบร้อยทุกประการ.

พระกิตติญาณโสภณ

รองเจ้าอาวาส รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดมหาวนาราม

(พระอารามหลวง)

12 ตุลาคม 2527

คำปรารภ

(พิมพ์ครั้งที่ 1)

เนื่องจากอาตมาได้เข้ามาอยู่จำพรรษาในวัดมหานาราม (พระอารามหลวง) เมื่อ พ.ศ. 2522 หลังจากโปรดเกล้าฯ ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง 1 ปี ก็ได้ศึกษาทางโลกและทางธรรม และในบั้นต้นคลไคลและสนใจศิลาจารึกแต่อ่านไม่ได้เพราะเป็นตัวธรรมสมัยโบราณ ด้วยความพยายามศึกษาหาตำราจากที่อื่นๆ หลายเล่มมาประกอบการเขียนและแปลออกมาเป็นเนื้อความดังที่ท่านจะได้อ่านต่อไปนี้ ใช้เวลาศึกษาอยู่ประมาณ 6 ปี ก่อตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2522 - 2527 จนกระทั่งถึงวันที่ 7 ตุลาคม 2527 นี้เองจึงได้ทำหนังสือขออนุญาตแปล และ พิมพ์ จากหลวงพ่อดุสิตญาณโสภณ ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ท่านที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดนี้ การแปลศิลาจารึกครั้งนี้ก็อาจจะมีการบกพร่องอยู่บ้าง จึงให้อภัยแก่ผู้แปลบ้าง และขอภัยจากทุกท่านที่มีหนังสือเล่มนี้เอาไว้อ่านและศึกษา.

พระทองแดง อุดตสนฺโต (พุทธเกตุ)

11 ตุลาคม 2527

คำอนโมทนา

(พิมพ์ครั้งที่ 2)

เนื่องด้วยในปี พ.ศ. 2530 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ กองบิน 21 อุบลราชธานี โดย นาวาอากาศเอก จักรทิพย์ จันทนา ผู้บังคับการกองบิน 21 เป็นผู้ทอดถวาย เพื่อให้เป็นการเพิ่มพูนกุศลแก่ข้าราชการกองบิน 21 และพุทธศาสนิกชนผู้มาร่วมทอดกฐินพระราชทานในครั้งนี ทางวัดจึงได้มอบให้ พระทองแดง อุตตสนฺโต และนายสุรสิทธิ์ ทองลาด จัดพิมพ์หนังสือประวัติพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง และประวัติวัดมหายานาราม อำเภอเมืองอุบลราชธานี แจกเป็นวิทยาทาน

หวังว่าหนังสือเล่มนี้ คงจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้สนใจใคร่ทราบ ประวัติความเป็นมาของพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง และวัดมหายานาราม พร้อมทั้งสำนัก สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้อนุมัติให้จังหวัดอุบลราชธานี จัดตั้งวิทยาเขตขึ้น ณ วัดมหายานาราม อำเภอเมืองอุบลราชธานี โดยเรียกว่า "มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยา-

เขตอุปราชธานี" เปิดดำเนินการสอนในระดับอุดมศึกษา
คณะกรรศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาชั้นสูงในทางพระพุทธ-
ศาสนาทางหนึ่งด้วย จึงขอแผ่ส่วนกุศลนี้ให้พุทธศาสนิกชน
ได้รับส่วนบุญกุศลโดยทั่วกัน เทอญ ฯ

พระกิตติญาณโสภณ
เจ้าอาวาสวัดมหาวนาราม

24 กันยายน 2530

วัดมหาวนาราม พระอารามหลวง

โทร. 241453, 254965

คำปรารภ

(พิมพ์ครั้งที่ 2)

เนื่องจากอาตมาได้เข้ามาจำพรรษาในวัดมหานาราม (พระอารามหลวง) เมื่อ พ.ศ. 2522 หลังจากโปรดเกล้าฯ ยกฐานะขึ้นเป็นวัดพระอารามหลวง มาได้ 1 ปี การเข้ามาอยู่ก็ได้มาศึกษาเล่าเรียนทั้งฝ่ายโลกและธรรม ในปิ่นเองก็คล้อยและสนใจศิลาจารึก แต่ก็อ่านไม่ออกเพราะว่าเป็นอักษรตัวธรรมสมัยโบราณ แต่ด้วยความพยายามศึกษาหาคำหับคำรจากที่อื่นๆ หลายเล่มและจากผู้ที่มีความรู้หลายท่าน นำมาประกอบในการเขียนและแปลออกมาเป็นเนื้อความดังที่ท่านจะได้อ่านต่อไปนี้ ใช้เวลาศึกษาอยู่ประมาณเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2527 ก็ได้พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานทอดกฐินพระราชทาน ของผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี การพิมพ์ครั้งนี้มีเพียง 3 หลักเท่านั้น และเนื้อหาสาระก็ผิดพลาดเป็นอย่างมาก หลังจากนั้นก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องกับความเป็นจริงที่สุดพร้อมกันก็ได้พบศิลาจารึกเพิ่มขึ้นมาอีก 4 หลัก รวมกันทั้งหมดเป็น 7 หลักศิลาจารึกทั้งหมดนี้ก็ได้มีการแก้ไขมาเรื่อยๆ จนถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2529 จึงแล้วเสร็จ

การแปลศิลาจารึกก็อาจจะมีส่วนผิดพลาด และบก-
พร่องอยู่บ้าง จึงให้อภัยแก่ผู้แปลและทุกท่านที่มีหนังสือ
เล่มนี้เอาไว้อ่านและศึกษา.

พระทองแดง อุดตสนโต (พุทธเกตุ)

15 กันยายน 2530

สถิติการพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 10,000 เล่ม (30 ตุลาคม 2527)

พิมพ์ครั้งที่ 2 จำนวน 2,500 เล่ม (30 ตุลาคม 2530)

สถิติกฐินพระราชทานวัดมหาวนาราม

1. พ.ศ. 2521 - นายประมุล จันทรจำนง
(อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี)
- 2 พ.ศ. 2522 - องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
3. พ.ศ. 2523 - ร้านแสงทวี ถนนยุทธภักดิ์ จ.อุบลฯ
4. พ.ศ. 2524 - นายประดับ ก้อนแก้ว (ผอ.ร.ร. อุบลวิทยากร)
5. พ.ศ. 2525 - ธนาคารกสิกรไทย (สำนักงานใหญ่ กทม.)
6. พ.ศ. 2526 - กรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ
7. พ.ศ. 2527 - นายเจริญสุข สีลาพันธ์
(อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี)
8. พ.ศ. 2528 - นางอนงรักษ์ ก่อสุวรรณพิพัฒน์
9. พ.ศ. 2529 - คุณทองม้วน แสงอร่าม ณ อุบล
10. พ.ศ. 2530 - กองบิน 21 อุบลราชธานี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. ศีลาจารึกหลักที่ 1	1
2. ศีลาจารึกหลักที่ 2	19
3. ศีลาจารึกหลักที่ 3	25
4. ศีลาจารึกหลักที่ 4	30
5. ศีลาจารึกหลักที่ 5	35
6. ศีลาจารึกหลักที่ 6	40
7. ศีลาจารึกหลักที่ 7	45
8. เปรียบเทียบอธิบายคำศีลาจารึก	50
9. สวดไชยน้อย	67
10. สวดไชยใหญ่	71

ประวัติพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง

เรียบเรียงโดย

พระทองแดง อตุตสนฺโต (พุทฺธเกตุ)

วัดมหาวนาราม เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในเมืองอุบลราชธานี เดิมชื่อว่า “วัดป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์” ภายหลังเรียกว่า “วัดป่าใหญ่” ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2322 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นวัดมหาวนาราม ในปี พ.ศ. 2484 จนถึงปัจจุบันนี้ และได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2521

ตามหลักศิลาจารึก ที่ฝังอยู่แท่นข้างหลังองค์พระ-เจ้าใหญ่อินทร์แปลง ปรากฏว่าสร้างระหว่าง พ.ศ.2363 คือหลังจากสร้างเมืองอุบลฯ 41 ปี ซึ่งตามตำนานว่าสร้างเมื่อ พ.ศ.2322 “โดยพระพรหมวรราชสริยวงศ์” (ท้าวทิศพรหมสุวรรณกัญญา) เจ้าเมืองคนที่ 2 เป็นผู้สร้าง หลังจากสร้างวัดแล้ว 2 ปี “พระมหाराชครูศรีสัตถรรวมวงศา” เจ้าอาวาส พร้อมด้วยศิษยานุศิษย์ จึงได้สร้างพระพุทธรูปเป็นองค์ประธานขนานนามว่า (พระเจ้าอินทร์แปลง) เพื่อแสดงให้เห็นในหลักฐานประจักษ์ชัดเจน จึงได้นำสำเนาบันทึกมาไว้คู่ดังนี้.

ศิลาจารึกหลักที่ ๑

วัดมหาพนาราม อุบลราชธานี



- อยู่ด้านทิศตะวันออกเบื้องซ้ายพระเจ้าใหญ่
- แผ่นหินสีดำเนื้อละเอียด, กล้ายใบเสมา
- สูงประมาณ ๑๑ ซม. กว้าง ๘๐ ซม. หน้า ๑๗ ซม.
- จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ มีทั้งหมด ๒๔ แถว
- ตัวอักษร - ตัวธรรมสมัยโบราณ : ภาษา - ภาษาอีสาน

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 1

วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

ปัจจุบันอยู่ที่ พระวิหารพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ข้างฐานด้าน
ทิศตะวันออกเบื้องซ้ายพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง

รูปร่าง คล้ายใบเสมา แผ่นหินสีดำ เนื้อละเอียด มี
ตราดวงฤกษ์ เก้าแฉกมาก ส่วนสูงประมาณ 98 ซม.
กว้าง 60 ซม.หนา 17 ซม.

อักษร จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา-ภาษาอีสาน
มีทั้งหมด 24 แถว ชัดเจนดี

ศักราช จ.ศ. 1114 (2295) จ.ศ. 1142 (2323), จ.ศ. 1167
(2348), จ.ศ. 1169 (2350) นพศก

ประวัติ ใบเสมาศิลาแลงอันเป็นการจารึกความเป็นมา
ของการก่อสร้างเมืองอุดรราชธานีก่อนนับย้อนหลัง
ไปตั้งแต่เริ่มอพยพหนีจากเวียงจันทน์จนกระทั่งพระ
วรพระดาตยาในการทำสงครามในที่สุดแต่เนื้อความ
ไม่แน่ชัด จนถึงสมัยพระปฐมวราชสุริยวงศ์
เสวยครองเมืองอุดรราชธานีได้ 26 ปี ก็ถึง-
อนิจกรรม จนถึงสมัยพระพรหมวราชสุริยวงศ์

ขันเสวยครองเมืองอุบลราชธานีสืบแทนต่อมาได้ถึง 15 ปี
 จึงได้มาสร้างพระวิหาร พัฒนาวัดวาอารามในบริเวณวัดป่า-
 หลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์ ต่อมาพระมหाराชครูศรีสถธรรม
 วงศาท่านได้พาลูกศิษย์พร้อมด้วยชาวบ้านช่วยกันสร้าง พระ
 พุทธรูปขึ้น 1 องค์ ขนาดใหญ่ลงรักปิดทอง “ให้นามว่า
 พระเจ้าอินทร์แปลง” ต่อมาจึงเรียกกันว่าพระเจ้าใหญ่อินทร์
 แปลงจนถึงทุกวันนี้ สร้างเสร็จเมื่อเดือนเมษายน วันเพ็ญ
 ขึ้น 15 ค่ำ วันอาทิตย์ ช่วงเวลาบ่าย 3 โมง ในนักขัต-
 ฤกษ์ที่ 12 เดิมจะอยู่ที่ใดนั้นไม่ทราบแน่ชัดแต่เข้าใจว่าคง
 นำขึ้นมาไว้ตอนที่ พระครูวิจิตรธรรมภาณี (พวง ธมฺมที่โป)
 เจ้าอาวาสวัดมณีวนาราม (บ้าน้อย) ท่านได้นำลูกศิษย์และ
 ชาวบ้านมาช่วยกันซ่อมแซมสร้างพระวิหารเมื่อสร้างเสร็จแล้ว
 ท่านก็จะนำเอาหลักศิลาจารึกขึ้นมาวางไว้ ใกล้กับฐาน
 พระเจ้าใหญ่ก็ได้ดังที่ปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ ได้มีการพิมพ์
 จารึกมาแล้วหลายครั้ง และได้รวบรวมมาแล้วหลาย ท่าน
 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2527 ก็ได้พิมพ์อีกครั้งแต่ก็ยังมที่ผด
 อยู่บ้าง ดังนั้นจึงได้มีการแก้ไขใหม่อีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่
 9 พฤษภาคม 2529

เนื้อหาสาระสำคัญ กล่าวถึง วัน เดือน ปี ฤกษ์ยาม
 เวลา การสร้างเมืองและผู้ปกครองเมือง การสร้างพระเจ้า
 ใหญ่อินทร์แปลง ข้าโอกาส กำเริบทำนา ตลอดจนอายุ
 ของพระพุทธศาสนา พระสังฆปรมาโมกษ์พระมหाराชครู
 ศรีสัตหรรรมวงศา

ศิลาจารึกหลักที่ 1

วัดมหาพนาราม (ป่าใหญ่)

คำจารึก

ตราดวงฤกษ์

1. อะ-----อะ จุลลต (กาษาใด 14 ถวบีเม็งมดเจา
(พปทมมไคมา
2. ตงเม็งอุบไนไ 26 ปี ส (กาษาใด 142 ถวบีถดชงาจึงถึง
อนิจ
3. กำลวไปตายลำดบปีเดินหนล ส (กาษาใด 154 ถวบีเตา
สน (พพหมวิลราช
4. สุริยะวงไคจันเสวยเม็งอุบไนไ 15 ปีส (กาษา 167 ถวบี
ฮวงเฮาจึงไคมาตางวิหารอ
5. ราชามในวดปาหลวงมณีสวีสวดสสดีเพื่อไหเป็นท้ำสำฮาน
แกพุทธฮูปเจาส (กาษาใดฮอย
6. ๐9 ถวบีเม็งเหมามหาราชคุสีสทรมมวงสาภาลุตัดตางพุทธ
ฮูปดินลือัดชทายไสวดสว
7. เดิน 5 เพงวน 1 มีฮวไกร 12 ถุชัวจิตตยุไนรนี้กัน
เบิกลวยามแกไคกำจิงไคชัว (พเจอนันแปงไห

8. กณลเทวดากอญล้าแยงฮกสาบุชายาใหม่อนาลายอตายแก
พุทธฐูปเจองวิเสดเพื่อไหเปนมฤ
9. รกบานเม็งมหาราชกุดนสางจึงมีคำเหลิมไสจึงทอดนอง
ยั้งชัวแมปุกบทงอ์ปุกหลานยั้งไหเปนชา (อกาด
10. กพุทธฐูปอื่นแปงเจองนี้ลึงชัวสาวหลาสาวตวยสาว—
ทมไหเปนชา (อกาดพุทธฐูปเจาแลนางเพย
11. โคคกบทงลูเปน 4 แลนางเพยแกวกบทงลูเปน 3 แล
แมชยงทากบลูเปน 3 แลแมภากบทงลู
12. ปน 5 มอบตนเปนชา (อกาดพุทธฐูปเจองนี้แม (พชา
ลี้แลสาวดวงแลอ์บุร 3 กนนี้มอบตนเปนชา (อกาด
13. ขอย (อกาดทงมวรนึเปนชาว 3 หาเปน (อกาดดวยคำ—
เหลิมไสบัไดอาเขาของพุทธฐูปเจากนว่าไผยาออจา
(อกาดไหปจ
14. ขยไไทยร้าไหสมควรคำเหลิมไสบุชาพุทธฐูปเจาดงนนเทิน
บ้เปนโตดเปนกำลรี (พยาตนไดมากินบานกินเม็ง
15. ที่นบ้ไชวยกบานกานเม็งกขา (อกาดฝุงนี้ไดชัวกบรบ
(พเจาในยั้งชัว (ปกอบชอบร้า (พยาตนได
16. มานงเม็งอนนี้มาคู้ส้ลาเลกอนนี้ชัวพุทธฐูปเจามีขอย
(อกาดจึงบ้ไชวยกบานกานเม็ง

17. (พยาดนนนบอขา(อกาดไหญ่ทิดพุทธรูปเจาใจใดกุสยะ
บุรกวางขวางเหตคบบในพุทธรูป
 18. เจานนแลในยนิ่ง(พยาดนไคมายุตั้นกั้นเม็งที่นี้ไหญ่ชา
คบบพุทธรูปเจาองนี้ด้วย
 19. เกิงสกรบุชาเียงใดเียงนึ่งกิมโสบคบบนเมื่อเดิน 5
เพงดงนจใดคำวทิสี่สวสดีแก
 20. ซาวบานชาวเม็งเหตพุทธรูป(ปกอบด้วยบุญลภขณเหต
ดงนนเทวดาจึงไห่คำวทิสี่สวสดีด้วย
 21. เตชกรพุทธรูปในยนิ่งอาษาเจาเม็งตนชัว(พพหมวิร-
ราชสุริยะวงใดสาาง
 22. วิหารอาษามไห่ที่สัดัดแกพุทธรูปเจาจึงมีคำไส้จึ่ง(ปาสาต
ไห่ดั้นนากี้ทงเบ็งทายวด
 23. นนเป้นทานกพุทธรูปเจาทางฮี่สุดทงทางกวางจุแดนดง
กนผุใดผุหนึ่งมาเฮตนาในคั้น(อกาดที่นี้
 24. ผิวาใดกชน 1 ไหญ่เกบคาคั้นดงนึ่ง 2 กชน 2 ดงไห่เกบ
ขึ้นตามสำกนสญาดงหลงนนเทิน
-

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 1

คำอ่านศิลาจารึก

1. ๗=....๗= จุลศักราชได้ 14 ลูกตัว ปีเมืองมดเจ้าพระ
ปทุมได้มา
2. ตั้งเมืองอุปได้ 26 ปี ศักราชได้ 142 ปกฏชะง้างถึง
อนิจ
3. กำล่งไปตามลำดับปีเดือนหันแล ศักราชได้ 154 ปีเต้า
สันพระพรหมวราช
4. สร้อยวงศได้ขึ้นเสวยเมืองอุปได้ 15 ปี ศักราชได้
167 ปีฮ่วงเฮ้งจึงได้มาสร้างวิหารอ
5. อาสามในวัดป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์เพื่อให้เป็นที่สำฮาน
แก่พระพุทธรูปเจ้า ศักราชได้ ฮ้อย
6. 69 ปี เมืองเหม้ามหาราชครูศรีสัทธรรมวงษาพาลูกศิษย์
สร้างพระพุทธรูปดินและอิฐชะทายใส่วัดแล้ว
7. เดือน 5 เฬ่วัน 1 มอฮ่วงไคฤกษ์ 12 ซอว่าจิตตอยู่ใน
ราชันย์เบิกแล้วยามแลไกลคางจึงได้ซอว่าพระเจ้าอินทร
แปลงให้
8. คนและเทวดากอยหล้าแยงฮักสาบษาอย่าให้มีอานาตาย

อันตายแก่พระพุทธอุปเจ้าองค์วิเสดเพื่อให้เป็นมุง

9. คุณแก่บ้านเมืองมหาราชครุตนต่างจึงมีคำเลื่อมใสจึงมอบ
น้องหญิงชื่อว่าแม่ปู้กับอู้ปู้หลานหญิงให้เป็นข้าโอกาส
10. แก่พุทธอุปอินแปลงเจ้าองค์ ๘ ลูกหญิงชื่อว่าสาวหล้าสาว
ตวยสาวทุมให้เป็นข้าโอกาสพุทธอุปเจ้านางเพี้ย
11. โคตรกับทั้งลูกเป็น 4 และนางเพี้ยแก้วกับทั้งลูกเป็น 3
และแม่เซียงทาเป็น 3 และแม่ภากับทั้งลูก
12. เป็น 5 มอบตนเป็นข้าโอกาสพุทธอุปเจ้าองค์แม่พระ
ชาลีและสาวดวงและอูบ 3 คนนมมอบตนเป็นข้าโอกาส
13. ข้อยโอกาสทั้งมวรนเป็นชาว 3 หากเป็นโอกาสด้วยคำ
เลื่อมใสได้เอาข้าวของพุทธอุปคันว่าไผ่อยากออกจาก
โอกาสให้บังจ้าย
14. ไทยทำให้สมควรคำเลื่อมใสบูชาพุทธอุปเจ้าดังนั้นเทิน
บ่เป็นโทษเป็นคำแลหรือพญาตนใดมากินบ้านกินเมือง
15. ทนบ่ไช้เวียกบ้านกานเมืองแก่ข้าโอกาสฝูงนี้ ได้ชื่อว่ากบ
รบพระเจ้าไฉนจึงชื่อว่าประกอบชอบรับพญาตนใด
16. มานั่งเมืองอันนั้นมาดุสลาเลิกอันนั้นฮู้ว่าพุทธอุปเจ้ามีข้อย
โอกาสจึงบ่ไช้เวียกบ้านกานเมือง
17. พญาตนนั้นบอกข้าโอกาสให้ไปจับมัดพุทธอุปเจ้าจักได้

กุสยยะบุรกว้างขวางเหตกบรในพุทธรูป

18. เจ้านันแด ในยั้งพญาตนใดมาอยู่ดินกินเมืองท่นให้บูชา
คบรพุทธรูปเจ้าองค่นด้วย
19. เครื่องสักการบูชาเยื่องใดเยื่องนึ่งค้อมโหสบกบงนึ่งเมื่อ
เดือน 5 เพ็งดงนึ่งจักได้คำวุทิสส์สวัสดิ์แก่
20. ชาวบ้านชาวเมืองเหตกพุทธรูปประกอบด้วยบุณคุรกสณ-
เหตดงนึ่งเทวดาจึงให้คำวุทิสส์สวัสดิ์ด้วย
21. เตชคุรพุทธรูป ในยั้งอาญาเจ้าตนชื่อว่าพระพรหม-
วรราชสุริยะจึงได้สร้าง
22. วิหารอาฮามให้ทสถิตแก่พุทธรูปจึงมีคำใสจึงประสาดให้
ดินนาถือทงเบองทายวัด
23. นนเป็นทานแก่พุทธรูปเจ้าทางฮีสุดดงทางกว้างจุแดนดง
คนผูดผูนึ่งมาเฮ็ดนาในดินโอภาดท่น
24. ผิวได้เกวียน 1 ให้เก็บค่าดินดงนึ่ง 2 เกวียน 2 ถึง
ให้เก็บขึ้นตามสำนักนัญญาดงหลังนึ่งเทิน ฯ

คำอ่านจารึก

ตราดวงฤกษ์

จุลศักราชได้ 14 ลูกตัวปีเมืองมดเจ้าพระปทุมได้
 มาตงเมืองอุบนได้ 26 ปี สักราชได้ 142 ตัว ปีภุชชะงำ
 จังเถงอนิจกำล่งไปด้วยลำดับปีเดือนหันแล สักราชได้
 154 ตัว ปีเต้าสันพระพรหมวिरราชสุริยะวงศ์ได้ชนเสวย
 เมืองอุบนได้ 15 ปี สักราชได้ 167 ตัว ปีฮ้างเฮ้จ้งมาได้
 ส่งวิหารอาฮามในวัดป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์ เพื่อให้
 เป็นที่สำฮานแก่พระพุทธรูปเจ้า สักราชได้ฮ้อย 69 ตัวปี
 เมืองเหม้าพระมหาราชครูศรีสัทธัมวงษาพาลูกสัดส่ง พระ-
 พุทธอุปดินและอดชะทายใส่วัดแล้วเดือน 5 เพ็งวัน 1 มี
 ฮ้างไกรอ 12 ลูก ซ้อว่าจิตอยู่ในรัศมีกันย์เบิกแล้วยามแล
 ไกลค้ำจ้งได้ซ้อว่าพระเจ้าอินแบ่งให้คน และเทวดาคอยหล่า
 แวงฮักสาบซาอย่าให้มือนาตายอันตายแก่พระพุทธรูปเจ้าองค์
 วิเสด เพื่อให้เป็นมุงครแก่บ้านเมืองพระมหาราชครูตนส่ง
 จ้งมีคำหล่อมใส่จ้งทอดน้องจ้งซ้อว่าแม่ปู้ยกกับทงอ ปู้ยกหลาน

เหตุพระพุทธรูปประกอบด้วยบุญญาลักษณะ เหตุดังนี้
 เทวดาจึงให้คำวิศิษฐ์สวัสดิด้วยเดชะคุณพระพุทธรูป นัย
 หนึ่งอาญาเจ้าเมืองตนชื่อว่าพระพรหมวิราชสุริยะวงศ์ได้สร้าง
 วิหารอาสามให้เป็นที่พักแก่พระพุทธรูปเจ้าจึงมีค่าเหลือมิไ
 จึงประกาศให้ดินนาท้องเบองที่เขวदनัน เป็นทานแก่พระ-
 พุทธรูปเจ้าทางฮี่สุดทั้งทางกว้างจแดนดงคนผู้ใดผู้หนึ่งมาเฮ็ด
 นาในดินโอกาดทั้น ผิดว่าได้เกวียน 1 ให้เก็บค่าดินถึงหนึ่ง
 2 เกวียน 2 ถึง ให้เก็บขึ้นตามสำคันสัญญาดังหลังนั้นเทิน..

ศิลาจารึกหลักที่ 1

เนื้อความที่สมบูรณ์

จุลศักราชได้ 114 (พ.ศ. 2295 เหตุการณ์เริ่มที่
 เวียงจันทน์ พระวรพระตาอพยพหนี) ปีมะแมเจ้าพระปทุม
 วรรณศรีวงศ์ (ท้าวคำผง น้องชายพระวร) ได้มาสร้าง
 เมืองอุบลราชธานีได้ 26 ปี ศักราชได้ 142 (พ.ศ. 2323)
 ปีมะเมียจึงได้ถึงแก่นิจกรรมล่องไปตามลำดั้นปีเดือนนั้นเอง
 ศักราชได้ 154 (พ.ศ. 2335) ปีวอก พระพรหมวรราชสรี-
 วงศ์จึงได้ขนเสวยเมืองอุบลราชธานีได้ 15 ปี ศักราชได้
 167 (พ.ศ. 2348) ปีระกา จึงได้มาสร้างวิหารอรามในวัดป่า
 หลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์ เพื่อให้เป็นที่บำเพ็ญแก่พระพุทธรูป
 และพระคุณเจ้า ศักราชได้ 189 (พ.ศ. 2350) ปีเถาะ พระมหाराช
 คุรุศรีสัทธรรมวงษาจึงได้พาลูกศิษย์ และ ยานุ ศิษย์ทั้งหลาย
 สร้างพระพุทธรูปพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงและได้นำเอาดิน-
 ทรายเข้าวัดด้วย เสร็จเมื่อเดือนเมษายน วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ
 วันอาทิตย์ช่วงเวลาบ่าย 3 โมง ในนักษัตฤกษ์ที่ 12 ราศี
 กันยชงถ่อว่ามีจิตใจเลื่อมใสเบิกบานดีแล้วในเวลาใกล้จะมิด
 ลงจึงได้ชื่อว่าพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง เพื่อให้คนและเทวดา

ช่วยกันดูแลรักษาบูชาและอย่าให้ได้รับอันตรายใดๆ ทั้งสิ้น
แก่พระพุทธรูปองค์วิเศษ เพื่อให้เป็นมงคลแก่บ้านเมือง
พระมหाराชครูศรีสัทธรรมวงษาผู้สร้างจึงมีจิตใจเลื่อมใส จึง
ได้มอบน้องหญิงชื่อว่าแม่ป๋วยพร้อมกับนางสาวป๋วยหลานหญิง
ให้เป็นผู้ปฏิบัติแก่พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงองค์หนึ่งพร้อมด้วย
บุตรหญิงชื่อนางสาวหลานนางสาว ดวย และ นางสาวทม ให้
เป็นผู้ปฏิบัติพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง นางเพี้ยโคตรพร้อม
ด้วยบุตร 4 คนนางเพี้ยแก้วพร้อมด้วยบุตร 3 คน แม่เชียง
ทาพร้อมด้วยบุตร 3 คนแม่ภาพร้อมด้วยบุตร 5 คนให้เป็นผู้
ปฏิบัติพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงองค์หนึ่ง แม่พระชาลีนางสาว
ดวงและนางสาวบุญ 3 คนนี้ได้อุปถัมภ์เป็นผู้ปฏิบัติพระเจ้า
ใหญ่อินทร์แปลงทั้งหมดจนรวมเป็น 23 คน

ถ้าหากผู้ใดปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธาจริงๆ แล้ว
จะไม่เรียกเอาข้าวของค่าตอบแทนสิ่งใดๆ จากพระเจ้าใหญ่
อินทร์แปลง ถ้าหากว่าใครอยากจะออกจากความเป็นผู้ปฏิบัติ
แล้วก็ขอให้ผู้นำเอาปัจจัยไทยธรรมนำมามอบถวายพระเจ้าใหญ่
อินทร์แปลงให้ตามสมควรแก่ความเลื่อมใส เพื่อเป็นการ
เคารพสักการะบูชาจึงจะออกไปได้เพื่อไม่ให้มีโทษและมีกรรม
พญาดนใด (ผู้ที่มาปกครองบ้านเมือง) มากินบ้านกินเมือง

ค่อยไปในที่นั้น ไม่ใช้งานบ้านและการเมืองแก่ผู้ที่ปฏิบัติพระ-
 เจ้าใหญ่อินทร์แปลง ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่เคารพต่อพระเจ้าใหญ่
 อินทร์แปลงและพระพุทธศาสนาอีกด้วย อีกประการหนึ่ง
 ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ประกอบชอบธรรมและผู้ที่มาปกครองบ้าน-
 เมืองแห่งนี้ขอให้มาดุสิตาจารย์กันว่าพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง
 มีผู้ปฏิบัติอยู่ขอย่าได้เรียกเอาพวกเขาเหล่านั้นไปทำงานบ้าน
 และการเมืองเลยขอให้บอกพวกเขาเหล่านั้นจึงอยู่เป็นผู้ปฏิบัติ
 พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงต่อไปจักได้เป็นผู้ที่มัวสนา บุญญา
 บารมีและบุญกุศลอย่างกว้างขวาง ถือว่าเป็นผู้ที่เคารพต่อ
 พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงและพระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่ง
 พญาตนใด (ผู้ที่มาปกครองบ้านเมือง) มากินบ้านกินเมือง
 ที่นั่นแล้วให้เคารพสักการะบูชาพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงด้วย
 เครื่องสักการะบูชาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ให้มีมหรสพสมโภช
 เมื่อถึงเดือนเมษายนของทุก ๆ ปีในวันเพ็ญเดือนห้าดังนั้นจึง
 จะได้รับความวิเศษสวัสดิ์แก่ชาวบ้านชาวเมืองด้วยเหตุว่าพระ-
 เจ้าใหญ่อินทร์แปลงนี้ประกอบด้วยบุญคุณมากมาย เหตุ
 ดังนั้นเทวดาจึงให้ความวิเศษสวัสดิ์ ด้วยเดชะบุญญาบารมี
 คุณพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง อีกประการหนึ่งอาญาเจ้า (ผู้ที่
 ปกครองบ้านเมือง) ผู้มีนามว่าพระพรหมวิราชสุริยวงศ์จึงได้

มีความเลื่อมใสประสาสน์ที่ดำเนินทางด้วยทิศเหนือท้ายวัดนั้น
 บริจาคให้เป็นทานแก่พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงที่สุดกว้างใหญ่
 ถึงแดนดง ถ้าหากว่าคนใดคนหนึ่งมาทำนาที่นั่นแล้วถ้าหาก
 ว่าได้ข้าว 1 เกวียนให้เก็บค่า 1 ถัง ถ้าได้ 2 เกวียนให้
 เก็บค่า 2 ถังและให้เก็บขึ้นตามลำดับและตามความสัญญา
 กันนั้น ๆ...

ศิลาจารึกหลักที่ ๒

วัดมหาวันาราม อุบลราชธานี



- อยู่ด้านทิศตะวันตกกเบื้องขวาพระเจ้าใหญ่
- แผ่นหินสีดำ เนื้อละเอียด กล้ายใบเสมา
- สูงประมาณ 55 ซม. กว้าง 44 ซม. หน้า 10 ซม.
- จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ มีทั้งหมด 10 แถว
- ตัวอักษร - ตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ ๒

วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

ปัจจุบันอยู่ที่ พระวิหารพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ข้างฐาน
ด้านทิศตะวันตกเบื้องขวาพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง
รูปร่าง คล้ายใบเสมา แผ่นหินสีลาล้าง เนื้อละเอียด
เก่าแก่มาก ส่วนสูงประมาณ 55 ซม. กว้าง 44
ซม.หนา 10 ซม.

อักษร จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา-ภาษาอีสาน
มีทั้งหมด 10 แถว ชัดเจนทุกตัว

ศักราช จ.ศ. 1169 (พ.ศ. 2350) นพศก

ประวัติ ใบเสมาศิลาแลงอันนี้เป็นการจารึกการก่อสร้างวัด
ป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์และการสร้างพระเจ้าใหญ่
อินทร์แปลง แม้แต่การให้นามพระเจ้าใหญ่ก็บอก
ให้เห็นชัดว่า “หมายไถ่นามโคตรชื่อพระเจ้าอินทร์
แปลง” ต่อมาก็เลยเรียกกันว่าพระเจ้าใหญ่อินทร์
แปลง จนถึงทุกวันนี้ เดิมที่จะอยู่ที่ใดหรือเอาเก็บ
รักษาไว้ที่ไหนไม่ทราบชัด แต่เข้าใจว่าได้นำเอามา
ไว้บนพระวิหารนี้ตอนครั้ง ท่านพระวชิรธรรมภาณ

(พวง ธมฺมทีโป) เจ้าอาวาสวัดมณีวนาราม (บ้าน้อย) ท่านได้นำเอาลูกศิษย์และชาวบ้านมาช่วยกันซ่อมแซมและสร้างพระวิหารดังที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ เมื่อเสร็จแล้วท่านก็จะได้นำเอาหลักศิลาจารึกหลักนั้นขนมาวางไว้ใกล้ฐานข้างพระเจ้าใหญ่ก็ได้ ดังที่ปรากฏมาจนถึงทุกวันนี้ และได้มีการพิมพ์มาแล้วหลายครั้งรวบรวมมาแล้วหลายท่าน เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2527 ก็ได้พิมพ์ออกครั้งหนึ่งแต่ก็ยังมียอดอยู่บ้าง ดังนั้นจึงได้มีการแก้ไขใหม่อีก เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2529 เพื่อให้ได้ข้อความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เนื้อหาสาระสำคัญ กล่าวถึง วัน เดือน ปี ฤกษ์ยาม เวลา นามพระพุทธรูปและนามผู้สร้าง ตลอดจนอายุของพระพุทธรูปศาสนา

พระสังฆปราโมกข์พระมหाराชครูศรีสัตถรรวมวงศา

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ ๒
วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุบลราชธานี
คำจารึก

1. จุลลต (กาษาราชาไดฮอย ๖๑
2. ตวปีเมืองเหมาเดิน ๕ เพงวน ๑ มีฮวงไก
3. ร 12 สู้ซัวจิตตอยู่ในร้งกันเบิกแล้วยาม
4. แถไกคำมหาราชครูสีสัทธมมวงสา
5. ป่าหลวงมณีโชสีสวัดสดีสงพุทธอุปดินลือด
6. ขทายหมายไสนามมโคดซัว (พเจอันแบ่งไหคนแ
7. ลเทวดาคอยลำแยงฮกสาบซายาใหม่อนา
8. ลายอนตายแกพุทธอุปเจองบลดขณะ
9. ตาบตเทา 5000 วสสาสพญตญา
10. ฌปจโยโหด ฯ= -- ฯ=

คำแปลจารึก

1. จุลลตักกาษาราชาไดฮอย ๖๑
2. ตวปีเมืองเหมาเดิน ๕ เพ็งวัน ๑ มีฮวงไก
3. ร 12 ลูกซัวจิตตอยู่ในร้งกันเบิกแล้วยาม
4. แถไกคำมหาราชครูสีสัทธมมวงสา

5. ป่าหลวงมณีโชติสัตว์ตสดีต่างพุทธรูปดินและอีด
6. ชะทายหมายไสนามมโคตรชื่อว่าพระเจ้าอินแบ่งให้คนแ
7. และเทวดาคอยหล้าแยงฮักสาบซาย่าให้มีอนา
8. ลายอันตายแก่พุทธรูปเจ้าองบลลขณะ
9. ตามต่อเท่า 5000 วัสสาตัพพณุตญา
10. ณปัจจโยโหตุ ฯ= ฯ=

คำอ่านจารึก

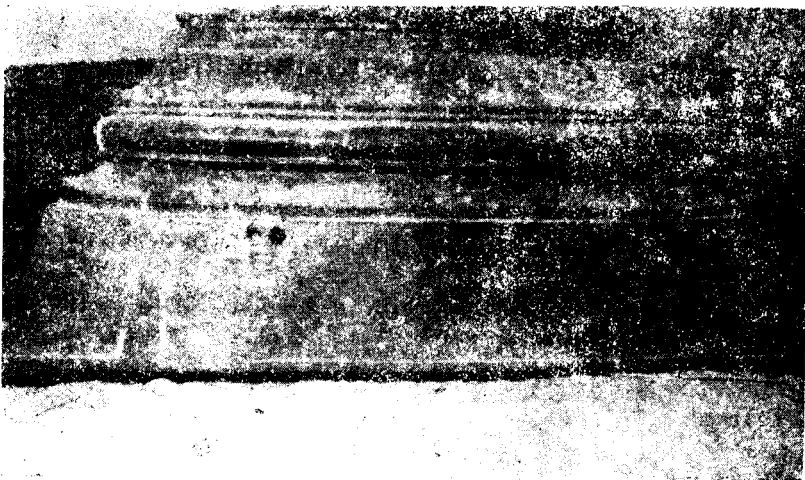
จุลศักราชราชาได้ฮ้อย 69 ตัว บเมืองเหม้าเดือน 5
 เพิ่งวัน 1 มอฮ้วงไกรอ 12 ลูก ซอว่าจิตตอยู่ในรัศมีกัน
 เบิกแล้วยามแถไกลคำ พระมหाराชครูศรีสัทธัมวงษาเจ้า-
 อาวาสวัดป่าหลวงมณีโชติสัตว์ตสดีต่างพระพุทธรูปดิน
 และอีดชะทาย หมายไสนามโคตรชื่อว่าพระเจ้าอินแบ่ง
 ให้คนและเทวดาคอยหล้าแยงฮักสาบซาย่าให้มีอนาลายอัน
 ตายแก่พระพุทธรูปเจ้าองค์บรลักขณะตามต่อเท่า 5,000 พระ
 วัสสาตัพพณุตญาณปัจจโยโหตุ...

คำอ่านปัจจุบัน

จุลศักราชได้ 169 (พ.ศ. 2350) ปีเถาะเดือนเมษายน
วันเพ็ญ (เดือนห้า) ขึ้น 15 ค่ำ วันอาทิตย์ช่วงเวลาย่ำ 3
โมง ในนักขัตฤกษ์ที่ 12 ราศีกันย์อันถือว่าเป็นมงคลอุดม
ฤกษ์มีจิตใจเบิกบานดีแล้ว ในเวลาใกล้จะมีดลง พระมหา
ราชครูศรีสังฆกรรมวงษา ท่านเจ้าอาวาสวัดป่าหลวงมณีโชติ-
ศรีสวัสดิ์ ได้พาลูกศิษย์และยานศิษย์สร้างพระพุทธรูปขนาด
ใหญ่ขึ้นหนึ่งองค์ลงรักปิดทอง ด้วยความเคารพเลื่อมใสศรัทธา
จึงหมายให้นามว่าพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง เพื่อให้เป็นที่
กราบไหว้สักการะบูชาแก่คนและเทวดาทั้งหลาย คอยช่วย
กันดูแลรักษาอย่าให้ได้รับอันตรายใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อให้เจริญ
รุ่งเรืองในบวรพระพุทธศาสนาตลอดไปชั่วกาลนาน 5,000
ปี ก็ข้าพเจ้า...

ศิลาจารึกหลักที่ ๓

วัดมหาวนาราม อุดมราชธานี



- พระพุทธรูปซึ่งเคยเป็นพระประธานในอุโบสถหลังเก่า
- แผ่นทองแดง เนื้อละเอียด
- สูงเฉพาะใต้แท่นประมาณ 18. ซม. กว้าง 110 ซม.
หนา 1 ซม.
- จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ มีทั้งหมด 8 แถว
- ตัวอักษร - ตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 3

วัดมหานาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

ปัจจุบันอยู่ที่ พระวิหารพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ข้างฐาน
พระเจ้าใหญ่ เคยเป็นพระประธานพระอุโบสถ
หลังเก่า

รูปร่าง เป็นพระพุทธรูปทองทั้งองค์ (ทองประมาณ 80%)
ปรางมารวิชัย เนื้อละเอียด แก่แก่มาก สูงเฉพาะใต้แท่น
ที่จารึกประมาณ 18 ซม. กว้าง 110 ซม. หน้า
1 ซม.

อักษร จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา-ภาษาอีสาน
มีทั้งหมด 3 แถว ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

ศักราช พ.ศ. 2374 (จ.ศ. 1193) ตรีศก

ประวัติ พระพุทธรูปองค์นี้เคยเป็นพระประธานอยู่ในพระ-
อุโบสถหลังเก่า ต่อมาทางคณะกรรมการมีมติว่าจะ
สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ให้เหมาะสมกับกาลสมัย
ใกล้กับอุโบสถหลังเดิมดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี
การขนย้ายพระพุทธรูปต่างๆ ออกไป เพื่อสะดวก
ในการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ส่วนจารึกที่

อยู่ใต้ฐานพระพุทธรูปนั้นยังไม่เคยปรากฏว่าได้มีการ
พิมพ์เผยแพร่มาก่อน ฟังจะได้มีการพิมพ์ตอนน
ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในวัดนี้ เมื่อ
วันที่ 30 ตุลาคม 2527 เป็นต้นมา

เนื้อหาสาระที่สำคัญ กล่าวถึง วัน เดือน ปี ชื่อผู้สร้าง
และตลอดจนอายุของพระพุทธรูป
พระสังฆปราโมกษ์พระมหाराชครูศรีสังฆธรรมวงศา

ศีลาจารกวดป่าใหญ่หลักที่ 3 วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุบลราชธานี คำจารึก

1. พุทธ (กาษาไค 2 พน 3 --- (พวลสา 1 เดินลงแล้ว 9 เดินลงแล้ว 21 วัน --- จึงเป็นปิ่นเถาะ
2. ตีรศกยูในเหมนตลคุดไคเดิน 3 ขึ้น 7 ค่ำวัน 4 มหาราช คุธมมกุดวดปามน์โซตาง (พพุทธอุปอื่นแปง
3. 8 หมั่นไวโซตนาสานตาดบ่เท่า 5 พน (พวลสานิพานบัจจ โย (ห) ต

คำแปลจารึก

1. พุทธศักราชได้ 2 พัน 3 (ตัวหนังสือขาดหายไป) พระ วัสสา 1 เดือนล่วงแล้ว 9 เดือนวันล่วงแล้ว 21 วัน) (ตัวหนังสือขาดหายไป) จึงเป็นปิ่นเถาะ
2. ตีรศกยูในเหมนตลคุดไคเดือน 3 ขึ้น 7 ค่ำวัน 4 มหา- ราชคุธมมกุดวดปามน์โซตางพระพุทธอุปอื่นแปง
3. 8 หมั่นไวโซตนาสานตาดบ่เท่า 5 พันพระวัสสานิพาน บัจจโยโหตุ

คำอ่านจารึก

พุทธศักราชได้ 2 พัน 3 (ตัวหนังสือขาดหายไป)
 พระวัสสา 1 เดือนล่วงแล้ว 9 เดือนวันล่วงแล้ว 21 วัน
 (ตัวหนังสือขาดหายไป) จึงเป็นบ้นเถาะตรีศกอยู่ในเหม้น-
 ตลดุได้เดือน 3 ขึ้น 7 ค่ำวัน 4 พระมหาราชครูธัมมกุด
 วัดป่ามณีโชติสร้างพระพุทธรูปอินแปลง 3 หมั้นไว้โชตนาสาน
 ตาบต่อเท่า 5.000 พระวัสสานิพานบั้งจะโยโฮตุ...

คำอ่านปัจจุบัน

พุทธศักราชได้ 2374 พระวัสสา 1 เดือนล่วงแล้ว
 9 เดือนล่วงแล้ว 21 วัน (ตัวหนังสือขาดหายไป) จึงเป็น
 บ้นเถาะตรีศก อยู่ในเหม้นตลดุเดือน 3 ขึ้น 7 ค่ำวันพุ
 พระมหาราชครูศรีสัทธรรมวงษาท่านเจ้าอาวาสวัดป่าหลวง-
 มณีโชติศรีสวัสดิ์ จึงได้สร้างพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง
 (องค์เล็กจำลอง) เพื่อให้เจริญรุ่งเรืองในบวรพระพุทธศาสนา
 ตลอดไปชั่วกาลนาน 35,000 ปี เทอญ...

ศิลาจารึกหลักที่ 4

วัดมหาพนาราม อุบลราชธานี



- จารึกไว้ได้แทนพระซึ่งเคยเป็นหมู่พระพุทธรูปในอุโบสถหลังเก่า
- แทนหินสีดำ เนื้อละเอียด
- สูงเฉพาะใต้แทนประมาณ 11 ซม. กว้าง 48 ซม.
หนา 25 ซม.
- จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ มีทั้งหมด 4 แถว
- ตัวอักษร - ตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 4

วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

ปัจจุบันอยู่ที่ พระวิหารพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ข้างฐาน
ด้านหน้าพระเจ้าใหญ่เดิมอยู่อุโบสถหลังเก่า

รูปร่าง เป็นพระพุทธรูปหินนาคปรกเจ็ดเศียร เนือละเอียดย
สีดำเคลือบด้วยแผ่นทอง นั่งสมาธิ สูงเฉพาะใต้
แท่นที่จารึกประมาณ 11 ซม. กว้าง 48 ซม.
หนา 25 ซม.

อักษร จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน
มีทั้งหมด 5 แถว ชัดเจนทุกตัว

ศักราช จ.ศ. 1168 (พ.ศ. 2349) อัฐศก

ประวัติ พระพุทธรูปองค์นี้เคยเป็นหมู่พระพุทธรูปใน
อุโบสถหลังเก่า ต่อมาคณะกรรมการมีมติจะสร้าง
อุโบสถหลังใหม่ให้เหมาะสมกับกาลสมัยใกล้กับ
อุโบสถหลังเดิม ดังนั้นจำเป็นต้องมีการขน
ย้ายพระพุทธรูปต่าง ๆ ออกไป เพื่อสะดวกในการ
ก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ส่วนจารึกที่อยู่ใต้ฐาน

นั้นยังไม่ปรากฏว่าได้มีการพิมพ์เผยแพร่มาก่อน ฟัง
จะได้รับการพิมพ์ตอนที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ามา
ศึกษาเล่าเรียนในวัดนี้ เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2527
เป็นต้นมา

เนื้อหาสาระสำคัญ กล่าวถึง วัน เดือน ปี ที่สร้างและ
ชื่อผู้สร้าง ตลอดจนอายุของพระพุทธศาสนา ผู้สร้าง
คือ พระสังฆปราโมกษ์พระมหाराชครูศรีสังฆธรรม-
วงศา เจ้าอาวาส

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 4

วัดมหานาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

คำจารึก

1. จุลลต(กษยไคยอย 68 ตวปรัวยยไคน 12 แลม 8 ก้า
4 มเิงเหมา
2. มหาราชคุลีศัทธมมวงสามปเสทสทธาสาาง(พเสลามจรินไ
3. ไหเปนที่ไหวแลบุชาแกคนแลเทวดาทงหลายตบตเา
5 พน
4. วสสาตพญตญานปจจ(ย)(ห)ตุ ไหกรบจกไคดงค้ำปา
5. ธนา

คำแปลจารึก

1. จุลลตักกษยไคยอย 68 ตวปรัวยยไคน 12 แลม 8 ก้า
4 มอเมืองเหมา
2. มหาราชคุลีศัทธมมวงสามปเสทสทธาต่างพระเสลามจริน
ไว้
3. ให้เป็นที่ไหวและบูชาแก่คนและเทวดาทงหลายตบต่อ
เท่า 5 พัน

4. วัสดุสัพพัญญูณปัจจะโยโหตุให้ครบจักได้ดังคำปา

5. ธนา

คำอ่านจารึก

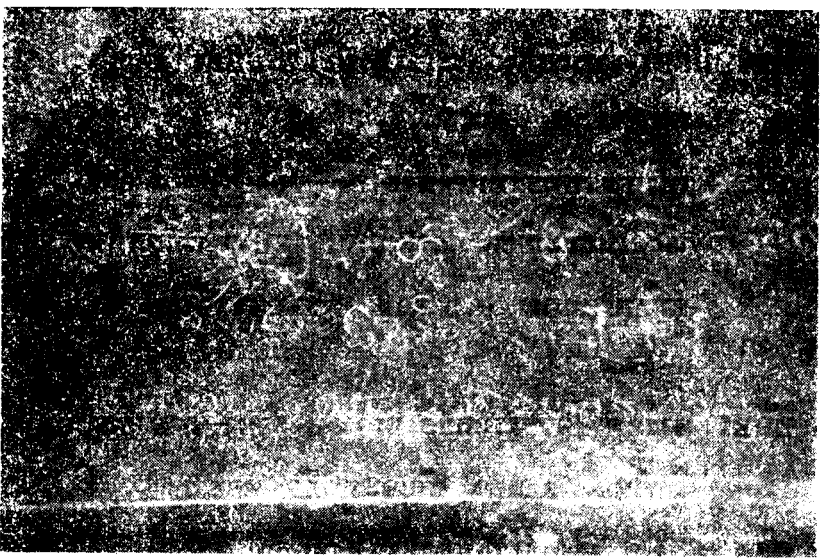
จุลศักราชได้ช้อย 68 ตัว ปีรวายยี่เดือน 12 แลม
8 คำ 4 มอเมืองเหม้า พระมหाराชครูสีสัทธัมมวงสามมี
ปสาทะสัทธาสา่งพระเสถลามุจรินไว้ให้เป็นที่ไหว้ และ บูชา—
แก่คนและเทวดาทั้งหลายตบต่อเท่า 5,000 พระวัสดุสัพพะ
ญูตญูณปัจจะโยโหตุให้ครบจักได้ดังคำปรารธนา...

คำอ่านปัจจุบัน

จุลศักราชได้ 168 (พ.ศ. 2349) ปีขาล เดือน 12
แรม 8 ค่ำวันพุธ เมื่อบเลาะพระมหाराชครูสีสัทธรรม—
วงศา มีศรัทธาสร้างพระพุทธรูปหินนาคปรกไว้ให้เป็นที่ไหว้
สักการะบูชาแก่คนและเทวดาทั้งหลาย เพื่อให้เจริญรุ่งเรือง
ในบวรพระพุทธศาสนาตลอดไปชั่วกาลนาน 5,000 ปี ให้
เคารพนับถ้อยจกได้สมดังคำที่ปรารธนาทุกประการ...

ศิลาจารึกหลักที่ ๕

วัดมหาพนาราม อุบลราชธานี



- จารึกไว้ได้แก่พระซึ่งเคยเป็นหมู่พระพุทธรูปในอุโบสถหลังเก่า
- แผ่นทองแดง เนื้อละเอียด
- สูงเฉพาะใต้แท่นประมาณ 12.5 ซม. กว้าง 42 ซม. หน้า 1 ซม.
- จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ มีทั้งหมด 3 แถว
- ตัวอักษร - ตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 5 วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

ปัจจุบันอยู่ที่ พระวิหารพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ข้างฐาน
พระเจ้าใหญ่ ด้านหน้า

รูปร่าง เป็นพระพุทธรูปทองทั้งองค์ (ทองประมาณ 80%)
นั่ง เนื้อละเอียด เก่าแก่มาก สูงเฉพาะใต้แท่นที่
จารึกประมาณ 12.5 ซม. กว้าง 42 ซม. หน้า
1 ซม.

อักษร จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา-ภาษาอีสาน
มีทั้งหมด 8 แถว ชัดเจนทุกตัว

ศักราช จ.ศ. 1191 (พ.ศ. 2332) เอกศก

ประวัติ พระพุทธรูปองค์นี้เคยเป็นหมู่พระพุทธรูปใน
พระอุโบสถหลังเก่า ต่อมาทางคณะกรรมการมีมติ
ว่าจะสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ให้มีการเหมาะสมกับ
กาลสมัย ใกล้กับพระอุโบสถหลังเดิมดังนั้นจึงจำ-
เป็นอย่างยังต้องมีการขนย้ายพระพุทธรูปต่าง ๆ ออก
ไป เพื่อสะดวกในการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่

ส่วนจารึกที่อยู่ใต้ฐานพระพุทธรูปนั้นยังไม่เคยปรากฏ
ว่าได้มีการพิมพ์เผยแพร่มาก่อน พึงจะได้มีการพิมพ์
ตอนที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในวัด
นี้ เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2527 เป็นต้นมา

เนื้อหาสาระสำคัญ กล่าวถึง วัน เดือน ปี และชื่อผู้สร้าง
ตลอดจนอายุของพระพุทธรูป
ท่านเจ้าคุณศรีวิราช

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ ๕ วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดมราชธานี

คำจารึก

1. จุลลต(กษได้ออย ๑1 ควปเปาแลทานเจ้าครูตี
2. วิจารณ์ใจโสทธาริจจนาตางพุทธอุปโวไซตนา
3. ในพุทธศาสนานิพานปัจจ(ย)(ห)ตุ

คำแปลจารึก

1. จุลลตักกษได้อัย ๑1 ควปเปาและท่านเจ้าครูตี
2. วิจารณ์ใจโสทธาริจจนาตางพุทธอุปโวไซตนา
3. ในพุทธศาสนานิพานปัจจโยโหตุ

คำอ่านจารึก

จุลตักกษได้อัย ๑1 ควปเปา และท่านเจ้าครูตี-
วิจารณ์ใจโสทธาริจจะนาตางพระพุทธอุปโวไซตนาใน พระ
พุทธศาสนานิพานปัจจะโยโหตุ...

คำอ่านปัจจุบัน

จุลศักราชได้ 191 (พ.ศ. 2332) ปีฉลู ท่าน-
เจ้าคุณศรีวิราชได้มีใจเลื่อมใสศรัทธาได้จัดบันทึกในการสร้าง
พระพุทธรูปเอาไว้ในบรรพพระพุทธศาสนา เพื่อให้เจริญ
รุ่งเรืองตลอดไปชั่วกาลนาน เทอญ...

ศิลาจารึกหลักที่ ๑

วัดมหาวันาราม อุบลราชธานี



- จารึกไว้แทนพระซึ่งเคยเป็นหมู่พระพุทธรูปในอุโบสถหลังเก่า
- แผ่นทองแดง เนื้อตะเภา
- สูงเฉพาะใต้แทนพระประมาณ 8.5 ซม. กว้าง 84.5 ซม. หน้า 1 ซม.
- จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ มีทั้งหมด 8 แถว
- ตัวอักษร - ตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 6 วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

ปัจจุบันอยู่ที่ พระวิหารพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ข้างฐาน
ด้านหน้าพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง

รูปร่าง เป็นพระพุทธรูปทองทั้งองค์ (ทองประมาณ 80%)
นั่ง เนิลละเอียด เก่าแก่มาก สูงเฉพาะใต้แท่นที่
จารึกประมาณ 8.5 ซม. กว้าง 34.5 ซม. หน้า
1 ซม.

อักษร จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน
มีทั้งหมด 3 แถว ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

ศักราช จ.ศ. 1155 (พ.ศ. 2336) เบญจศก

ประวัติ พระพุทธรูปองค์นี้เคยเป็นหมู่พระพุทธรูปใน
พระอุโบสถหลังเก่า ต่อมาคณะกรรมการมีมติว่า
จะสร้างอุโบสถหลังใหม่ให้เหมาะสมกับกาลสมัย
ใกล้กับอุโบสถหลังเดิมดังนั้นจึงจำเป็นต้อง
มีการขนย้ายพระพุทธรูปต่าง ๆ ออกไป เพื่อสะดวก
ในการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ส่วนจารึกที่อยู่

ได้ฐานพระพุทธรูปนั้นยังไม่เคยปรากฏว่าได้มีการ-
พิมพ์เผยแพร่มาก่อน พึงจะได้มีการพิมพ์ตอนที่
ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในวัดนี้ เมื่อ
วันที่ 30 ตุลาคม 2527 เป็นต้นมา

เนื้อหาสาระที่สำคัญ กล่าวถึง วัน เดือน ปี จำนวนพระ
พุทธรูป และนามผู้สร้างตลอดจนอายุของพระพุทธร
ศาสนา
พระสังฆปราโมกข์พระมหाराชครูศรีสัตถรรวมวงศา

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 6 วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี คำจารึก

1. จุลลต(กษรราชไดยอย 505 ตวเป้มหา — —
2. โค — — — สามีสทธาสาง(พพุทรฐูปเจมี 22 อปท
3. สาน — — — นิพานปจ(ย)(ห)ตุ

คำแปลจารึก

1. จุลลตักกษรราชไดยอย 505 ตัวเป้มหา (ตัวหนังสือขาดหายไป)
2. โค (ตัวหนังสือขาดหายไป) สามีสทธาสางพระพุทธรูปเจมี 22 องค์
3. สาน (ตัวหนังสือขาดหายไป) นิพานปัจจะโยโหตุ

คำอ่านจารึก

จุลลตักกษรราชไดยอย 505 ตัว เป้มพระมหา(ตัวหนังสือขาดหายไป) โค(ตัวหนังสือขาดหายไป) สามีสทธาสางพระพุทธรูปเจมี 22 องค์ปทิสาน (ตัวหนังสือขาดหายไป) นิพานปัจจะโยโหตุ...

คำอ่านปัจจุบัน

จุลศักราชได้ 155 (พ.ศ. 2336) ปีฉลู พระมหา
 ราชครูศรีสังฆกรรมวงศาได้มีศรัทธาสร้างพระพุทธรูปไว้มี 22
 องค์ เพื่อปฏิบัติสักการบูชาไว้ในบวรพระพุทธศาสนา
 ให้เจริญรุ่งเรืองตลอดไปชั่วกาลนาน เทอญ....

ศิลาจารึกหลักที่ ๗

วัดมหาวนาราม อุบลราชธานี



- จารึกไว้ได้แทนพระซึ่งเคยเป็นหมู่พระพุทธรูปในอุโบสถ
หลังเก่า
- แผ่นทองแดง เนือตะเอยัด
- สูงเฉพาะใต้แทนประมาณ 6 ซม. กว้าง 31 ซม.หนา 1 ซม.
- จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ มีทั้งหมด 5 แถว
- ตัวอักษร - ตัวธรรมสมัยโบราณ ; ภาษา - ภาษาอีสาน

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 7 วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

ปัจจุบันอยู่ที่ พระวิหารพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ข้างฐาน
ด้านหน้าพระเจ้าใหญ่ เดิมอยู่พระอุโบสถหลังเก่า
รูปราง เป็นพระพุทธรูปทองทั้งองค์ (ทองประมาณ 80%)
นั่งสมาธิ เนื้อละเอียด เก๋ามาก สูงเฉพาะใต้แท่น
ที่จารึกประมาณ 6 ซม. กว้าง 31 ซม.หนา
1 ซม.

อักษร จารึกด้วยตัวธรรมสมัยโบราณ : ภาษา-ภาษาอีสาน
มีทั้งหมด 5 แถว ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

ศักราช พ.ศ. 2374 (จ.ศ. 1193) ตรีศก

ประวัติ พระพุทธรูปองค์นี้ซึ่งเคยเป็นหมู่พระพุทธรูปใน
พระอุโบสถหลังเก่า ต่อมาคณะกรรมการมีมติว่า
จะสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ให้เหมาะสมกับกาลสมัย
ใกล้กับพระอุโบสถหลังเดิมดังนั้นจึงจำเป็นต้อง
ต้องมีการขนย้ายพระพุทธรูปต่างๆ ออกไป เพื่อ
สะดวกในการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ส่วน
จารึกที่อยู่ใต้ฐานพระพุทธรูปนั้นยังไม่เคยปรากฏว่า

ได้มีการพิมพ์เผยแพร่มาก่อน ฟังจะได้มีการพิมพ์
 ก่อนที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในวัด
 นี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2527 เป็นต้นมา

เนื้อหาสาระสำคัญ กล่าวถึง วัน เดือน ปี ที่สร้างและชื่อ
 ผู้สร้าง ตลอดจนอายุของพระพุทธศาสนา ผู้สร้างคือ
 พระสังฆปรมาโมกษ์พระมหाराชครูศรีสัตถรรวมวงศา

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่หลักที่ 7

วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

คำจารึก

1. พุทธส(ภาษราชาไค 2 พน 3 ฮอย 74 (พวสสา 1
เดินลงแล — — — — บันเถา :
2. ศีรสกยูในเหมนตลดูไคเดิน 3 ขึ้น 7 ก้าว 4 มหา-
ราชกุไคมาสา
3. วัดปามนี้ไซสาฟุทธูปสาโวไซตนาสานตาบตเภา 5
พนวสสาสพญตญาณ
4. ปจจ (ย) (ห) ตักไหไคตเมฆานอยปราณำไหถึง
นัลพาน
5. เทวณกำขาเทิน

คำแปลจารึก

1. พุทธสักภาษราชาไค 2 พัน 3 ฮ้อย 74 พระวัสสา 1
เดือนล่วงแล้ว (ตัวหนังสือขาดหายไป) บันเถา
2. ศีรสักยูในเหมนตลดูไคเดือน 3 ขึ้น 7 ก้าว 4
มหาราชกุไคมาสา

3. วัดป่ามณีโชติสร้างพุทธอุปถัมภ์ไว้โชตนาสานตาท่อเท้า 5 พันวัสสาสัมพุตญาณ
4. บัณฑิตโยโหดขอให้ได้ตามข้าน้อยปราณนาขอให้ถึงนิลพาน
5. เท้าวันก็ข้าเทิน

คำอ่านจารึก

พุทธศักราชได้ 2 พัน 3 อ้อย 74 พระวัสสา 1 เดือนล่วงแล้ว (ตัวหนังสือขาดหายไป) ปีนี้เถาะตรีศกอยู่ในเหมันตฤดูได้เดือน 3 ขึ้น 7 ค่ำวัน 4 พระมหाराชครูได้มาสร้างวัดป่ามณีโชติสร้างพุทธอุปถัมภ์ไว้โชตนาสานตาท่อเท้า 5.000 พระวัสสาสัมพุตญาณบัจจะโยโหด ขอให้ได้ตามข้าน้อยปราณนาขอให้ถึงนิลพานเท้าวันก็ข้าเทิน...

คำอ่านปัจจุบัน

พุทธศักราชได้ 2374 ปีเถาะ พระวัสสา 1 เดือนล่วงแล้ว (ตัวหนังสือขาดหายไป) ตรีศกเหมันตฤดูเดือน 3 ขึ้น 7 ค่ำวันพุธ พระมหाराชครูศรีสัตถรรวมวงศาท่านเจ้าอาวาสวัดป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์ได้สร้างพระพุทธรูปไว้ให้เจริญรุ่งเรืองในบวรพระพุทธศาสนาตลอดชั่วกาลนาน 5,000 ปี ขอให้สมดังที่ข้าพเจ้าปราณนาและขอให้ถึงนิลพานก็ข้า เทอญ...

ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่

วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) อุดรราชธานี

เปรียบเทียบอธิบายคำศิลาจารึก

ศิลาจารึกหลักที่ 1

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
1	๗=....๗= จุดดักภาษได้ 14 เม็งมด, เมืองมด	เครื่องหมายคำขึ้นต้น จุดศักราช 1114 ปีมะแม	มีตราดวงฤกษ์ พ.ศ. 2295
2	เม็งอุบน, เมืองอุบน ดักภาษได้ 142 ตัว บักดขง้า, กฏขง้า จังเถิง	เมืองอุบล จุดศักราช 1142 ปีมะเมีย โทศก จังเถิง	พ.ศ. 2323 ไม่แน่นอน โทศก
3	ปีเดินหันแถ, เดือน ดักภาษได้ 154 ตัว ปีเต้าตัน	ปีเดือนนั้นแถ จุดศักราช 1154 ปีวอก จัตวาศก	พ.ศ. 2335 จัตวาศก
4	เม็งอุบนได้ 15 ปี ดักภาษได้ 167 ตัว	เมืองอุบลได้ 15 ปี จุดศักราชได้ 1167	พ.ศ. 2348

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
5	บื้อยังเข้าจิ้ง มาต่าง ฮามโน โชติดีดัดดัดดี ดำฮาน, พุทธฮูป ดักกาชไดฮ้อย 69 ตัว	บื้อระกา ดับตศก มาต่าง รามโน โชติศรีดัดดี ดำราญ, พระพุทธรูป จุลศักราชได้ 1169	ดัดตศก พ.ศ. 2550
6	บื้อเมิงหม้า มหาราชครู ดีดักหม่มวงคำ ลูกดีดต่างพุทธรูป คินและฮิดชะทายได้	บื้อเถาะ นพศีกก มหาราชครูศรีวิถัทธิธรรม วงคำ ลูกศิษย์ต่างพระพุทธรูป คินและฮิฐุทรายได้	นพศีกก
7	เคือน 5 เฟ็ง วัน 1 มอฮ้องไค้ ฮือว่า โนวัชกัน แกไกคำ, แกไกดักคำ ฮือว่า, อินแปง	เคือน 5 เฟ็ง วันอาทิตย์ ช่วงเวลาบ่าย 3 โมง ฮือว่า โนวัชกัน เวลาใกล้จะมีดง ฮือว่าพระเจ้าอินทรแปง	นับเป็นเวลา ตอนเย็น

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
8	คอยดำแยง หดำแยง ฮักดำบุชา ให้มือนาตายอันตาย พุทธฮูปองวิเด้ด ให้เป็นมุงคร	คอยดูแล รักษามุชา ให้มีอันตราย พุทธรูปองค์วิเศษ ให้เป็นมงคล	คำใดเหมือน กันในแถว เดียวกันจะ ไม่อธิบาย ซ้ำ
9	เมืองมหาราชครตน ดั่งจึงมีคำเหลิมไ้ ทอดน่องหญิงชื่อว่า หญิงให้ ข้าโอกาส	เมืองมหาราชครุฑาน ดั่งจึงมีคำเลื่อมไ้ มอดน่องหญิงชื่อว่า หญิงให้ ข้าโอกาส	มอญ, ถวาย- ประเคน
10	พุทธฮูปอันแปง ลูกหญิงชื่อว่า ให้เป็นข้าโอกาส	พระพุทธรูปอันทร่แปลง ลูกหญิงชื่อว่า ให้เป็นข้าโอกาส	
11	พุทธฮูป นางเพยโคตร ทอง เซียง	พระพุทธรูป นางเพยโคตร ทอง เซียง	เพย เป็น- ตำแหน่ง- ปกครอง
12	ตน	ท่าน	

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
	โอกาสพุทธชูปเจ้าองค์ พระชาติ	โอกาส พระพุทธรูปเจ้าองค์ พระชาติ	อ เป็นนาม- เรียก ช่อ-
13	ช้อยโอกาสทนมวร ชาว 3	ข้าโอกาสทงหมด ยี่สิบสาม	ผู้หญิงเท่านั้น การนับเลข
	โอกาส คำเหิมไต่บ พุทธชูปเจ้า คันว่าไผ	โอกาส ความเต็มไต่บ่อ พระพุทธรูปเจ้า ถ้าหากว่าใคร	บ เป็นคำปฏิเสธ แปลว่า ไม่มี หรือว่าใคร
14	ออกจากโอกาสให้ ไทยข้าให้ คำเหิมไต่ บูชาพุทธชูปเจ้า นนเทินบ โตดเป็นกำ รือพญาตนใด กินบ้านเมือง	ออกจากโอกาสให้ ไทยธรรมให้ ความเต็มไต่ บูชาพระพุทธรูปเจ้า นนเทอญบ่อ โทษเป็นกรรม หรือพระยาท่านใด กินบ้านเมือง	บ แปลว่า- ไม่ คำปฏิเสธ

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
15	ທຶນໄຮເວີກ ການເມືງ ໂອກາດຝູງ ຮ້ອວາເຄຣພ ໂພຍໜຶ່ງຮ້ອວາ ຮອບຮ້າ ພຣະຍາທ່ານໄຕ	ทุนไม่โรงงาน การเมือง โอกาสพอก, เหล่า ชื่อว่าเคาพ ~ ~ ~ ~ ~ นยหนงชื่อว่า, นยหน ชอบธรรม พระยาท่านไต่	
16	ໂມງເມືງ ດີດາເດັກ, ດີດາເດຊ ຮູ້, ພຸທຸຮູປ, ໂອກາດ ຈົງໄຮເວີກ, ການເມືງ	~ ~ ~ ~ ~ เมือง, ครองเมือง ศิลาจารึก รู้, พระพุทธรูป, โอกาส จึงไม่โรงงาน.	ข้อยโอกาส ซ้ำโอกาส
17	ພຣະຍາທ່ານໂນ ໂອກາດ, ໃຫ້ປະທັບ ພຸທຸຮູປເຈົ້າ ກຸດໂນຍະບຸຣ, ເຫດເຄຣພ ໃນພຸທຸຮູປ	การเมือง พระยาท่านนั้น โอกาสให้ปฏิบัติ พระพุทธรูปเจ้า กุศลบุญ, เหตุเคาพ ในพระพุทธรูป	
18	ໂນ, ໂພຍໜຶ່ງ	~ ~ ~ ~ ~ นั้น, นยหนง, นยหนง	

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
19	พญาตนโต ดินกินเมืองท่นไห บุชาคบรบ พุทธรูปเจ้าองค์ เค็ง, บุชา, เยิง คบงน เค็น, เฟ็ง, คำอุทิศศรี	พระยาท่านโต, ตนโต ดินกินเมืองท่นไห บุชาเควรบ พระพุทธรูปเจ้าองค์ เควรง, บุชา, อย่าง ดตอง, ส้มโขอ เคือน, เพ็ญ	อย่างใด- อย่างหนึ่ง
20	ชาวนานชาวเมือง เหตุพุทธรูป บุญญาถักชนะ เหตุ, จิ้งไห้, คำอุทิศ	ชาวนานชาวเมือง เหตุพระพุทธรูป บุญญาถักชนะ เหตุ, จิ้งไห้, ความอุทิศศรี	
21	เดชครพพุทธรูป ไนยนิ่งอาษา, อาญา เมืองตนชื่อว่า ถ้าง	เดชคุณพระพุทธรูป ไนยนิ่ง, ไยนิ่งพระยา เมืองท่านชื่อว่า ถ้าง	
22	อาสามไห้, ถักิต	อาราม, ถักิต	

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
	พุทธชูป, จึ่ง, คำไต่ จึ่งปราดาดไห้ดิน ทั้งเบองท่าย	พระพุทธรูป, จึ่ง, ความไต่ จึ่งประคำสนให้ดิน ทั้งเบองดุด, ที่ดุดท่าย	ความ เดื่อมไต่
23	พุทธชูป, ฮี, ทัง ผู้หนึ่ง, เฮ็ด ไนดินโสภาด	พระพุทธรูป, กว้างไกล ทง ผู้หนึ่ง, ทำ, ไนดินโสภาด	
24	ไห้, คาคินถึงนึ่ง ดำคันตัญญา, นันทิน	ไห้, คาคินถึงนึ่ง ดำคันตัญญา นันทิน	

ศิลาจารึกหลักที่ 2

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
1	จุดดักกาขราชา ช้อย 69 ตัว	จุดคักกาขราชา 169 หรือ 1169 (2350)	ใช้มาแต่— โบราณกาล ใช้นับปี— แทน ^๕
2	เมืองเหม้า, เมืองเหม้า เคิน, เดือน 5 เพ็ง วัน 1 มอ ^๕ จวงไค	ปีเถาะ นพศก เดือนเมษายน วันอาทิตย์, ช่วงเวลาย่ำ	นพศก วันเพ็ญ ^๕ ขึ้น— 15 ค่ำ ใช้นับวัน— เวดา
3	หรือ 12 ลูก, รัชกัน	นักขัตฤกษ์ ^๕ 12 , ราศีกันย์	
4	แถไกค้ำ	แถไกค้ำ	
5	ด่างพุทธรูป ดินแตะอิด	สร้างพระพุทธรูป ดินแตะอิฐ ^๕	
6	ชะทาย, ไถนามมโคตร ชื่อว่า, อินแปลงให้	ดินทราย, ไถนามโคตร ชื่อว่าอินทร์แปลงให้	นาม, ชื่อ

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
7	คอยหล้าแยะฮักถ่า บุชา, ให้มีอนาถาย	คอยดูแลรักษา บุชา, ให้มีอันตราย	
8	พุทธชัยป, ของบลดชนะ	พระพุทธรูปเจ้า ของคمبرดชนะ	ดัมบุรณ, ดวยงาม
9	ตาบต่อเท่า วัดถ้ำดัดพะมุตณา	ตลอดถึง พระวัดถ้ำดัดพะมุตณาณ	
10	บัจจโยโหดุ,	บัจจะโยโหดุ, บัจจโยโหดุ	

ศิลาจารึกหลักที่ 3

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
1	พุทธจักภาษ ได้ 2 พัน 3 ---	พุทธจักราช 2374	พ.ศ. ขาดหายไป- บางส่วนของ
2	จึงเป็นปีเถาะ ตรีกัญในเหมันตฤดู	จึงเป็นปีเถาะ ตรีก ตรีกเหมันตฤดู	ตรีก ตรีกอยู่ใน- เหมันตฤดู
3	วัน, 4 มหาราชกุ หมมคุด มนี่ไช่ต่าง พระพุทธรูปอื่นแปลง ไช่ตนาถาน ตาบต่อเท่า 5 พันพระวัดธา บัจจโยโหด, บัจจะ, บัจจย	วันพุท, พระมหาราชกุ ศรีดีทธรรมวงศา มนี่ไช่ดีศรีวัดดีต่าง พระพุทธรูปอินทร์แปลง เจริญรุ่งเรือง ตลอดถึง 5,000 พระวัดธา บัจจะโยโหด, บัจจยโยโหด	

ศิลาจารึกหลักที่ 4

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
1	จุลลลัทธิภาษ ได้ย้อย 68 ตัว บิรวายย, รวยย เดิน, 4 มอ เมืองเหม้า	จุลลัทธิราช ได้ 168, 1168 บิรวาย อัญจก เดิน, 4 วัน บิเถาะ ตวิคก	ใช้นับปี- ๕ เพาณ อัญจก
2	มหาราชคุลลัทธิหมม- วงด้า มีปธลลัทธิธาด้าง พระเสตามุจริน	พระมหาราชคุลลัทธิ ธรรมวงศา มีปธลลัทธิธาด้าง พระพุทธรูปหินนาคปรก	ปางนาคปรก
3	ให้, บุษ, ตามด้อยเท่า	ให้, บุษ, ตลอดถึง	
4	วลลลลัทธิพญุตญาณ บัจจโยโฮตุ, บัจจย ให้คบบ	พระวลลลลัทธิพญุตญาณ บัจจโยโฮตุ, บัจจยโยโฮตุ, ให้เควพ	เจริญรุ่งเรือง ในบวรพระ- พุทธศาสนา

ศิลาจารึกหลักที่ 5

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
1	จุลลลักราช	จุลลักราช	ใช้มาแต่- โบราณกาล พ.ศ.
	ได้ชัย 91 ตัก	ได้ 191 (2332)	
	ปีแป้ว	ณดู ปีณดู เบญจศก	
2	โลดัลทรา, วิจารณ์, จิจจะนา	โลดัลทรา, จด บรรทก เขียน	คำบาลี
	ด่างพุทธชูป	สร้างพร พุทธรูป	
	โชตนา	เจริญรุ่งเรือง	
3	โนพุทธคำดนา	โนพุทธคำดนา	คำบาลี
	บัจจโยโฮ,	บัจจโยโฮตุ	
	บัจจะโยโฮตุ		

ศิลาจารึกหลักที่ 6

บรรทัด ที่	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
1	จุดดัดักภาษวราชา ได้ ช้อย 505 ตัว เป้า ปี่เป้า	จุดดักกราช ได้ 15.1, (1556) ปี่นตุ เปญจศก	ใช้ จ.ศ. พอนับถึง 10 ท่านจะจุดเช่น 10.1 แต่ให้อ่านว่า 101 หนึ่งร้อยหนึ่ง หรือ หนึ่งร้อยเอ็ด
2	โค, ถักชาด่าง พุทชูป, องปทึ	ครู, ศรัทธาสร้าง พระพุทธรูป, องค์ปฏิบัติ	
3	บัจจโยโหดุ	บัจจะโยโหดุ, บัจจัย	

ศิลาจารึกนลัทธิ 7

บรรพ ก ท	คำภาษาอีสาน	คำปัจจุบัน	หมายเหตุ
1	พทชัถักภาษราชา ไต่ 2 พัน 3 ช้อย 74 เดิน, ปี่เงาะ	พทชัถักราช ไต่ 2374 เดือน, ปี่เงาะ ตรัศก	พ.ศ. พ.ศ. 2374
2	ตรัศกอยู่ในหมันตฤ เดิน, วัน 4 มหาราชคุ	ตรัศกอยู่ในหมันตฤ เดือน, วันพุธ, พระมหาราชคุ	
3	สร้าง มนิโซสร้าง พุทธอยู่ปสร้าง โซตนาถ่าน ตาบต่อเท่า ช้าน้อย, ให้ถึงนิลพาน	สร้าง มนิโซติ สร้าง พระพุทธรูป สร้าง เจริญรุ่งเรือง ตลอดถึง ชาเจ้า, ให้ถึงนิลพาน	คำอ่อนน้อม เทิน, เทอญ

คำว่าจุลลศักราช, จุลสังกาศ เป็นการใช้อธิบายทาง
ภาคอีสาน ตัวอย่างเช่น ถ้าเรื่องพระเวสสันดร หรือเทศน์
เรื่องพระเวสสันดร ภาคอีสานมักใช้เทศน์ สักกาศ, สังกาศ
คือบอกปีนั้น ส่วนคำว่าจุลศักราชได้ 114 ตัว, 142 ตัว นั้น
เป็นศักราชน้อยซึ่งทางการตงขมมา ภายหลังมหาศักราช
ที่เราใช้กันก่อนศักราชรัตนโกสินทร์ และชื่อของปสมัย
โบราณที่ใช้เทียบกันกับปัจจุบัน คือ.

- | | |
|-------------------------|-------------------------|
| 1. ปีไข่ = ปีชวด | 2. ปีเป่า = ปีฉลู |
| 3. ปีห้วย = ปีขาล | 4. ปีเมืองเหมา = ปีเถาะ |
| 5. ปีสี = ปีมะโรง | 6. ปีใส = ปีมะเส็ง |
| 7. ปีกดชะง่า = ปีมะเมีย | 8. ปีเมืองมด = ปีมะแม |
| 9. ปีเตาตัน = ปีวอก | 10. ปีวังเห่า = ปีระกา |
| 11. ปีเส็ด = ปีจอ | 12. ปีไค้ = ปีกุน |

ตามที่หนังสือโบราณท่านว่าเกี่ยวกับการนับเลขนั้นมี
ข้อควรระวังว่า พอนับไปถึง 10 แล้วจะขึ้นสิบเอ็ดท่านให้ใช้
10.1 (สิบจดหนึ่ง) หมายถึง 11 อย่าฟังเข้าใจว่าเป็น 101
(หนึ่งร้อยหนึ่งหรือหนึ่งร้อยเอ็ด) แม้หนึ่งร้อยหนึ่ง หรือหนึ่ง
พันหนึ่งก็เช่นเดียวกัน 100.1, 1000.1 และการนับอีกประ

การหนึ่งท่านก็ใช้อักษรผสมสระเริ่มตั้งแต่ตัว ก ผสมสระ อะ เป็นต้นไปจนถึงสระตัวสุดท้าย 14 ตัว อะ อา อิ อี อื อือ และ ออ เมื่อผสมสระกับตัว ก กรบสระ 14 ตัวแล้ว ขึ้น ข ก ฌ ฯ ใหม่ตามลำดับจนหมดทั้ง 35 ตัว อนึ่งท่านนิยมใส่ไม้รวงหรือไม้ระวง (-) ตัว ร. พิเศษด้านหน้า เช่น (ก (กา เป็นต้นไป.

ลำดับเจ้าอาวาสวัดมหานาราม

1. พระมหाराชครูศรีสังฆธรรมวงศา
2. ญாத่านหงษ์
3. ญาท่านสังวาลย์
4. ญาท่านโสม
5. ญาท่านพวย
6. ญาท่านทอง
7. ญาท่านพระครูเคน
8. พระครูนวกรรมโกวิท
9. พระกิตติญาณโสภณ

วิหารที่ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงนี้ ท่านพระครูวิจิตรธรรมภาณี (พวง ทุมที่ไป) เจ้าอาวาสวัดฉวีวรรณาราม (บ้านน้อย) เมื่อ พ.ศ. 2473 ย้ายจากการเป็นเจ้าคณะแขวงอำเภวารินชำราบ มาเป็นเจ้าคณะแขวงอำเภอเมือง—อุบล เมื่อ พ.ศ. 2474 ท่านก็ได้ให้นานิสีตและชาวบ้านมาสร้าง

และซ่อมแซมวิหารพระเจ้าใหญ่วัดป่าใหญ่อีก 1 หลัง ยาว 24.41 ม. กว้าง 14.41 ม. มีข้อฟ้าใบระกา หลังคามุงกระเบื้องไม้ และแม่สูกบรีจาก 1,000 บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) หลวงวัฒนวิตรวิบูลย์ (นาค โกศลวัฒน์) พร้อมด้วยนางอึ้งผู้ภรรยาและคณาญาติบริจาคน 1,000 บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) และประชาชนบริจาคนอีกประมาณ 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน) รวมเป็นเงิน 4,000 บาท (สี่พันบาทถ้วน) ท่านมีกำลังใจกล้าหาญและชำนาญในการก่อสร้าง ครั้นท่านได้บอกบุญน้อยนัก นอกจากผู้มีศรัทธาจะนำมาช่วยเอง

วัดมหาวนาราม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่บ้านค้เมือง และมีพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงองค์ศักดิ์สิทธิ์ จึงเป็นเหตุการปลุก-การบูชาของเหล่าพุทธศาสนิกชนทั่วไป และยังมีชนบประเพณีโบราณอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งวัดอื่นได้เลิกไปแล้ว แทบทั้ง สันแต่ผู้คนยังรักษาไว้อยู่ คือ สวดไชยน้อยไชยใหญ่ในงานพิธีต่าง ๆ ถือว่าเป็นชัยมงคลกาลา เป็นสำนวนดั้งเดิมที่ท่านองสวดเป็นพิเศษ นับว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างมาก ที่เราชาวพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ควรจะได้มีศรัทธาทุนบำรุงให้วัดนี้พัฒนาถาวร เพื่อจักได้ เป็น มิ่งขวัญของประเทศชาติบ้านเมืองสืบต่อไป ตลอดกาลนาน.

ไชยน้อย

นะโม เม พุทธะ เตชัสสา ระตะนะไตรยะ รัम्मิกา
 เตชะปะสี ธิปะสี เทวานาลัยยะบอระเม สวลลา สัทธิ
 พรหมาจะ อินทาจะตุโลกา คัมภีร์รักษะกา สมุททาภูตุงคัง-
 กายะ สะลามพะไชยะ ปะสัทธิ ภาวันตุโน

ไชยะ ไชยะ ฆอระณิ ฆอระณิ อุทธะธี นะทิ นาที

ไชยะ ไชยะ คะณณ ละตลนโโลโสเสณละเมรราชะพล นอระชี

ไชยะ ไชยะ คัมภีระโสสมภินาเคน นาคี ปัสสาจะภูตก กอนี

ไชยะ ไชยะ ทุนนิมิตตะโรคิ

ไชยะ ไชยะ สิงคีสุทธา ทะนะมุกขัณณา

ไชยา ไชยะ รัญญะมุกขะยาตตรา

ไชยะ ไชยะ จัมปาทีนาตะกุละ คันถก

ไชยะ ไชยะ คัซชะพลจะตุง สุกอระภูชงคสีหา

เพี้ยคณะที่ป่า

ไชยะ ไชยะ รัญญะมุกขะยาตตรา ชิตะ ชิตะ เสนนารี

ปุลณะ สัทธินอระดี

ไชยะ ไชยะ สุขา สุขา ชีวี

ไชยะ ไชยะ ฆอระณิ ตะเลสัทธา สุไชยา

ไชยะ ไชยะ ฆอระณี สวลลิน สัทธา
 ไชยะ ไชยะ มังกรราช รัญญา พระวัคเค
 ไชยะ ไชยะ วิรุฬหะ ยักเข
 ไชยะ ไชยะ รักขะเสตุ ระภูชะ เดชชา
 ไชยะ ไชยะ พรหมเมณฑกะณา
 ไชยะ ไชยะ ราชธานีราช สาทไชย
 ไชยะ ไชยะ ประฐะวัง สัพพัง
 ไชยะ ไชยะ อระหันตา บัจเจกะพุทธะสาวัง
 ไชยะ ไชยะ มเหสุโร หะโรหะรินเทวัง
 ไชยะ ไชยะ พรหมา สุรักโร
 ไชยะ ไชยะ นาโควิรุฬหะโก วิรุบัคโข จันทิมาระวอิน-
 โทจะ เวณัตตัยโย จะกฺเขโร ะรุโณ ปึจะ
 อักกิยาอุจะ ประชุนนะโห กุมารโ ะตะ
 อัญญาโก อัญญาระสะ มะหาเทวา สัทธิตะวา
 บัสสะ อาทัยโย อีสินโน สาวกา สัทธา
 ไชยะราโม ะวะนัตตโน ไชยะ รัมโม จะ
 สังโฆ จะระนะปาโต จะไชยะ กัง เอเตนะ
 ไชยะเตเชนะ โหตุ โน ไชยะมังคะลัง
 เอเตนะ พุทธะเต เชนะ โหตุ โน ไชยะมังคะลัง
 ะโยปปี พุทธัสสะ สิริมะโต อะยัง มารัสสะ จะ ปาปปี
 มะโต ปะราชะโย อุงโฆ ไชยงโฆ โพธิมัตเต ปะโมทิตวา

ไชยยะตะทา พรหมะกะณา มะเหลโน

ชะโยปี พุทธัสสะ สิริมะโต อะยัง มารัสสะจะ ปาปี
มะโต ปะราชะโย อุงโฆ ไชยุงโฆ โพธิมัตตะเต ปะโมทิตฺวา
ไชยยะตะทา อินทะกะณา มะเหลโน

ชะโยปี พุทธัสสะ สิริมะโต อะยัง มารัสสะจะ
ปาปีมะโต ปะราชะโย อุงโฆ ไชยุงโฆ โพธิมัตตะเต
ปะโมทิตฺวา ไชยยะตะทา สุปันณะกะณา มะเหลโน

ชะโยปี พุทธัสสะ สิริมะโต อะยัง มารัสสะจะ
ปาปีมะโต ปะราชะโย อุงโฆ ไชยุงโฆ โพธิมัตตะเต
ปะโมทิตฺวา ไชยยะตะทานาคะกะณา มะเหลโน

ชะโยปี พุทธัสสะ สิริมะโต อะยัง มารัสสะจะ
ปาปีมะโต ปะราชะโย อุงโห ไชยุงโฆ โพธิมัตตะเต
ปะโมทิตฺวา ไชยยะตะทา เทวะกะณา มะเหลโน

ชะโยปี พุทธัสสะ สิริมะโต อะยัง มารัสสะจะ
ปาปีมะโต ปะราชะโย อุงโฆ ไชยุงโฆ โพธิมัตตะเต
ปะโมทิตฺวา ไชยยะตะทา สลามพะกะณา มะเหลโน

ชะยันโต โพธิยา โมเล สักยานัง นันทิวัจฉะโน
เอวัง ตะวัง วิชะโย โหติ ชะยัสสุ ชะยะมังกะเล

อะปะราชิตะปัลลังกะ
 อะภิสะเก สัพพะพุทธานัง
 สุนักขัตตัง สุมังคะลัง
 สุชะโณ สุมุหุตโต จะ
 ปะทักขิณัง กายะกัมมัง
 ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง
 ปะทักขิณานิ กัตถวานะ
 โส อัตถะลัทธัง สุจิโต
 อะโรโค สุจิโต โหหิ
 สุนันตฺ โภณโต เข เทวา
 ทิฆายุกา สะทา โหนตุ
 รักขันตฺ สัพพะสัตตตานัง
 ยากาจิ ปัตถะนา เตสัง
 ยุตตะกาเล ปะวัตสันตฺ
 โรคา จุปัททะวา เตสัง
 กายะสุขัง จิตตะสุขัง
 จุลละไชยะ สัทธิ ปะกะระณัง สะมัตตัง นิฏฐิตัง ฯ

สี่เล ปะฐะวีโปกจะเร
 อักกะปัดโต ปะโมทะติ
 สุปะภาตัง สุกุณฐิตัง
 สุกุณฐัง พรหมจาริสุ
 วากัมมัง ปะทักขิณัง
 ปะณิธีเต ปะทักขิณา
 ละภันตฺตเถ ปะทักขิณเ
 วิรุฬโห พุทธะสาสะเน
 สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ
 อัสสะมิง ฐาเน อะริกะตา
 สุขิตา โหนตุ สัพพะทา
 รักขันตฺ ชินะสาสะนัง
 สัพเพ ปุเรนตฺ มะโนรธา
 วัตสัง วัตสาวลาหะกา
 นิวาเรณตฺ จะสัพพะทา
 อะระหันตฺ ยะถาระหัง
 สะมัตตัง นิฏฐิตัง ฯ

จบไชยน้อย

ไชยใหญ่

ยัง ยัง สัพพัญญูวระชัมมัง สังฆัง ชินัสสะ สะวัสดี
 มาตะรัง ปิตะรัง สัพพัง อุปัชฌาจะริ เยวะหัง
 นะมัสสิตวา ละภิ ปุญญัง สะลาม สัพพะสิทธิ สิริินทะกัง
 ตันเตชะสา วิสตาเรนะ สะลามพะสิทธิ ภาวันตุโน

ไชยะ ไชยะ วาโย อาปปี

ไชยะ ไชยะ ธอระณีสุมะโรราชะนุกา

ไชยะ ไชยะ คีรีสุทฺธสทานอกอระวิกะพรหมา
 อิตินทะราชิปดี

ไชยะ ไชยะ ยุกันธอระที

ไชยะ ไชยะ เนมินทะคีรีวินาตะเกา

ไชยะ ไชยะ อัสสาถณเภา

ไชยะ ไชยะ นาเกา นาเคนทะเหมะการ

ไชยะ ไชยะ บัพพะตะเวการะไกรลาสวิมานะ
 สัพพะเการี

ไชยะ ไชยะ หิมะวันตะนะที มัณทะกะคีรีอะเนกโกฏินุกา

ไชยะ ไชยะ สัตตะโกฏิจักกะวาระมหาสุเมรุราชะคีรี

ไชยะ ไชยะ มหาโพธิทุมราชปัตตี มุนินทะมาระวีจิต

- ไชยยะ ไชยยะ พลนอราชชะวืชิต วิรุพหิตอุสสะรติ
 ปุพพิตตะ ปุณณะวาผล
- ไชยยะ ไชยยะ วิปุลละหิมะวันตะสัหาราชชะเนือระคะณา-
 เพ็ยคะณะ โกกะทึปี
- ไชยยะ ไชยยะ วิสอระสัตตะปะที สัมปะอนุนา นาภิวิจฺฉินะ
 สอระภู
- ไชยยะ ไชยยะ รัตตะเปสฺสระมุสสิกะ สัตตะวานุญฺจะปฺราณี
 ขุททะกะนิกร
- ไชยยะ ไชยยะ ขั๊กชะจัมมร ชมญฺญะพานระปี้จุงคะรุงคะณา
- ไชยยะ ไชยยะ คอระสา สุกอระมะหิงสา วิราชญฺญตถกอนี
- ไชยยะ ไชยยะ กิณนอระ กิณนอริ
- ไชยยะ ไชยยะ กอระวิกะ มะขุราที ทิชณา
- ไชยยะ ไชยยะ สัตตะวาปาทา
- ไชยยะ ไชยยะ สัตตะวาทีบาทปาณะกะชาติ
- ไชยยะ ไชยยะ สัตตะวา จะตุบาท พะหุบาท วิกาตะปะ-
 สัทธิเต เชาชิต
- ไชยยะ ไชยยะ อัสสะคอระว้าวัชรัมมะนิกะ กุสะรติ
 มะหิทธิยักขา วิไชย
- ไชยยะ ไชยยะ จันทอระวิโหอัสสะมะเนาไมกัณฐก กอราชะ
 มุณินทะมาระวืชิต

- ไชยะ ไชยะ อัสสะดอระกะณา สิ้นรพพพาหนนอริน
 พลละหกกะพีสร
- ไชยะ ไชยะ คัษชะพลละนิกร กันทกกะวีวรนิลละ-
 หัสสะดินทะกะณา
- ไชยะ ไชยะ วอระปตักกะชา
- ไชยะ ไชยะ ตามพระกะเสกสวณราชธิบอดี
- ไชยะ ไชยะ โอทาทกกอรินฉัตตันตะ หัสสะดินคัษชะ-
 ราชชะพลลา
- ไชยะ ไชยะ อุโปสลา มหาอุโปสลา วาระณานาค-
 ราชวิไชย
- ไชยะ ไชยะ คัษชะวีสร โอราชชะภูตก กิริเมณณะราชชะ
 กอรินทะกุรา
- ไชยะ ไชยะ สะลามพะ สัตตาคะณา
- ไชยะ ไชยะ มะหาสะมันตะ ราชชะวอรา
- ไชยะ ไชยะ จักกะวัตติราชา
- ไชยะ ไชยะ มหาสุทัสสา นอราชชะภูบาล
- ไชยะ ไชยะ ราชชะเนือระวีสาร สัตตะจักกะวาพะ
 สะหัสสา สังขะ
- ไชยะ ไชยะ สีสัทธิธัมมะ โสกกอราชชะ วอรา พุทธะ
 ปัตติเนือระบัดดี

- ไชยยะ ไชยยะ ทุณฐา คามะเนือระบัดดี ชิตะ รัมมิระเสนี
 ทุณฐา พุทธะธูปา
- ไชยยะ ไชยยะ สีสลามัตถาเทวาชิตะ ราชชะพลละเสนา
 กุกภก กัณฐกภาคา
- ไชยยะ ไชยยะ วิสอระคะณา วิทธานทอระวอระดอระดาบส
 ปะสัทธิปะสี
- ไชยยะ ไชยยะ คณาคันธพิธานพะมะเหสีสัทธิพิทยาจาร
- ไชยยะ ไชยยะ ยักชะรักษาสาตะมานมัตตะยุกอลือกาล
 สะลามพะภูตกปัสจา
- ไชยยะ ไชยยะ สะลามพะวินาส อารุระวิลาส อะสีสอ-
 ระศาสตร ทิมัยหัต
- ไชยยะ ไชยยะ สะลามพะภูตกกอสัต
- ไชยยะ ไชยยะ นพพะละตน สะดอระตน สะนีกร
- ไชยยะ ไชยยะ จักกลละตน วิส
- ไชยยะ ไชยยะ อัมพร ลาลด พตสุรินทะราชา
- ไชยยะ ไชยยะ อักกิ กัลยา
- ไชยยะ ไชยยะ ทะวาอ็คคิอ็คคิหุปะฐะวี
- ไชยยะ ไชยยะ สลามพะสัตรุ ไพรี
- ไชยยะ ไชยยะ ราตินาทิวา จาตุสันทะยา

ไชยะ ไชยะ มนะสฺสา สะลามพะภูมมัตถา เทวา สึรักษา
เทพพะพีบูล

ไชยะ ไชยะ วัณณะ เทพอุชชนะนคีรี เทพพะอาดูน
นพพะ เทพพะวัวร์

ไชยะ ไชยะ วอระจันทาภิตะยาจะตุโลกะมะหิทธิทะสะ-
โลกะปาลา

ไชยะ ไชยะ เทพพะอินทะชิต ไพรปะจิต สุระพล พีตา

ไชยะ ไชยะ เทพพะดาวะตังสา

ไชยะ ไชยะ ยามาธิราช เทพพะดุสิตา

ไชยะ ไชยะ นิมมานะระดี ธิปัตดี สุนสี สัทธิ
สิริเดชชะพีพรต

ไชยะ ไชยะ ประระนิมิตะ ะสะวัตดี สวงสุนมัตทะ-
ยาน นุ สวงกะกามา

ไชยะ ไชยะ พรหมปะริสัชชา พรหมปะโรหิตา มหา-
พรหมา

ไชยะ ไชยะ ปาริตตาภา อัมปะมาณาภาณุอาภัสสะรา

ไชยะ ไชยะ ประริตตะสุภา อัมปะมาณะสุภาพรหะ-
สุกะกิมหา

- ไชยะ ไชยะ พรหมะเวหัพพะลา อะสัณฺณุตตตา อะเวหา
อะตปฺปา
- ไชยะ ไชยะ พรหมมะสุทฺธสสา สุทฺธสสอะกะนิษฐา
พรหมมะโลกะโลปี
- ไชยะ ไชยะ อะรุบํกะรูปี อะโลปาธิปัตติ อากาसानัญจา
ไชยะ ไชยะ วิญญานัญจา อากิญจัญญา ยะตะนะ
เนวะสัณฺณูยานา
- ไชยะ ไชยะ โสดาสะกิทากา ยะนาคามิอะระหันตา รัมมา
ไชยะ ไชยะ อัญญามักกะพะลา ปะทะโมกขา มหา
เนอล็อพานเอกี
- ไชยะ ไชยะ พุทธะเรกะโลปี อัญญาพิระสัมมะนี สัตติทธิ-
เตชา
- ไชยะ ไชยะ มหาสะมันตะราชชะวอรา
ไชยะ ไชยะ บัจเจกะพุทฺธา
ไชยะ ไชยะ มหาอริยากะยุคา
ไชยะ ไชยะ อะสัติมะหาสาวก จัณฺณาสาวกสะลามพะโอ-
เขือนชะนา
- ไชยะ ไชยะ นิจัสสะพุทฺธา
ไชยะ ไชยะ รัมมานพ โลกอุดร

- ไชยะ ไชยะ บัณณุตติปะวาร ปะฏิวิตร ปะฏิเทพพะนุสาด
 ไชยะ ไชยะ สุตันตะวอราช อะภิธัมมา วิราช วิสฺสทธิ
 วิไชย
- ไชยะ ไชยะ ปิฎกกะไตร อัญญาพีทะยานไชย ไตรพิยานคร
 ไชยะ ไชยะ สังฆัสสานิกร ปะฏิปัตติปะวาร อชฺชน
 ปะฏินิลา
- ไชยะ ไชยะ ทานาพิเตชา
 ไชยะ ไชยะ สีสาวิสฺสทธิอัมพฺพธิเดช
 ไชยะ ไชยะ ภาวนาพิเสส
- ไชยะ ไชยะ ปาระมีเชฎฐา อะปะริมาณ
 ไชยะ ไชยะ ปะฏิสัมภิทาณฺณ บัณฺจะวิมุตติสาร
 สัพพิทานพิภิญญาณ
- ไชยะ ไชยะ สัตตะวิสฺสทธา อัญญาพิทระสัมมาปะฏิญ-
 ญาณะวิสาร์
- ไชยะ ไชยะ นพพะปฺพพะวิหาร ทะสะพลญาณะ-
 วิสฺสทธาติเรก
- ไชยะ ไชยะ เอกาทะสะ เมตตานิสังเสกกอราชปะฏิการ
 ไชยะ ไชยะ ทะวาสะสาภิธัมมา จักกกละตนะมหาปะ-
 ภาปะวาร

ไชยะ ไชยะ จุทสา พุทธิัญญาณณภาวา มะหาวิเสส-
สະวิสาร

ไชยะ ไชยะ สัพพิสาตสະนุราชเตเชาsvgsvgกะโลกอากร

ไชยะ ไชยะ ทิสสະนุสาตสະนุราชเตเชา svgหารsvg-
กะโลกsvgหาร

ไชยะ ไชยะ พรหมมะสาตสະนะวิสาร พรหมมะณาจารย์
สุเสนหา ปะฏิเนือระยฺก

เอเตนะ ไชยะเตเชนะ โหตุ โน ไชยะมังกะลัง

เอเตนะ สัจจะเตเชนะ โหตุ โน ไชยะมังกะลัง

เตเตนะ จันกะภาวะนาตฺเตเชนะ ไชยะโสตถิ ะวันตฺโน

มาตฺย ภักติกะเตเชนะ ไชยะโสตถิ ะวันตฺโน

ปีตุการะวะเชนะ ไชยะโสตถิ ะวันตฺโน

อาจะรียาทะระเตเชนะ โสตถิ โหตุ สัพพะทา

อุปัชฌายาทะระเตเชนะ โหตุ โน สัพพะมังกะลัง

ญาคิกาทะระเตเชนะ สัพพะสิทธิ ะวันตฺโน

สະหะทาทะระเตเชนะ ไชยะ โสตถิ ะวันตฺ โน

เอเตนะ จักกะวัตติเตเชนะ ไชย ปะละวี โสตถินา

เอเตนะ สิทธิเตเชนะ ชะยะโสตถิ ะวันตฺ โน

เอเตนะ ละติเตเชนะ โหตุ โน ชะยะมังกะลัง

เอเตนะ พะละเตเชนะ โหตุ โน โสตถิมังกะลัง

เอเตนะ สัตตะเตเชนะ ชะยะโสตถิ ภะวันตุ โน
 เอเตนะ สักกะเตเชนะ โหตุ โน โสตถิ มังคะลัง
 เอเตนะ พรหมมะเตเชนะ โหตุ โน ชะยะมังคะลัง
 เอเตนะ หาริตะเตเชนะ โหตุ โน โสตถิ มังคะลัง
 เอเตนะ ทานะเตเชนะ โหตุ โน ชะยะมังคะลัง
 เอเตนะ สัตตะเตเชนะ โหตุ โน โสตถิ มังคะลัง
 เอเตนะ ภาวนาเตเชนะ ชะยะ โสตถิ ภะวันตุ โน
 เอเตนะ ปัญญาเตเชนะ โหตุ โน ชะยะมังคะลัง
 เอเตนะ พุทธะเตเชนะ โหตุ โน ชะยะมังคะลัง
 เอเตนะ ฐัมมะเตเชนะ โหตุ โน โสตถิ มังคะลัง
 เอเตนะ สังฆะเตเชนะ ชะยะโสตถิ ภะวันตุ โน
 พุทธัญ จะ ฐัมมัญ จะ สังฆัญ จะ นัตวา ยัง ปุญญะมาละภี
 สิทธิ ทันทัสสะ เตเชนะ โหตุ โน ชะยะมังคะลัง
 มหาไชยะสิทธิ ปะกะระณัง สัมปัตตัง ปิณฺณิตัง ฯ

จบไชยใหญ่

หนังสืออ้างอิง

1. ประวัติพระเจ้าใหญ่อินทร์ (ศิลาจารึก)
วัดมหาวนาราม อุดรราชธานี
2. รวบรวมจากหนังสือ ของ ขุนพรหมประศาสน์
ฉบับของ วัดมหาวนาราม 15 มี.ค. 2515
3. ประวัติเมืองอุดรราชธานีจากหนังสือดงอู่ผึ้ง
ของ นายเนย วงศ์อุทุม
4. ประวัติสุภานุรามวรวิหาร
5. ประวัติวัดมณีวนาราม (บ้าน้อย)